

Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta

Charles University in Prague – Faculty of Education

Katedra Výtvarné výchovy

Department of Art

INTERAKCE S UMĚLECKÝM DÍLEM – ZÁTIŠÍ

INTERACTION WITH ARTWORK - THE STILL-LIFE

Kristýna Kuklíková

Pod Lipami 23, Praha 3, 130 00

4. roč., Specializace v pedagogice - výtvarná výchova

4rd year Specialism in Pedagogy: Pedagogy – Art

Vedoucí bakalářské práce

Head of the bachelor Thesis

Phdr. Jan Šmíd, Ph.D.

Konzultant

Tutor

Ak.mal. Jiří Kornatovský

PRAHA/PRAGUE 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

V Praze dne 15. 11. 2010

Poděkování

Děkuji panu Phdr. Janu Šmídovi, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, panu Jiřímu Kornatovskému, Doc.ak.mal. za konzultace. Děkuji své rodině za podporu. Speciální poděkování patří dědovi. Poslední poděkování je Samuelovi za jeho podporu a pomoc každý den mého studia.

Kuklíková Kristýna, **Zátiší**, Bakalářská práce, Praha 2010- Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra výtvarné výchovy.

Zaměření práce: teoretická studie s výtvarným výstupem

Předmět práce: proměny tématu zátiší v průběhu historie se zaměřením na fotografii. Přehled vývoje tématu zátiší v historii. Poukázání na současné proudy. Zaměření na fotografii a její současné propojení s tématem Zátiší. Předmětem didaktické části je zprostředkování fotografie a tématu zátiší dětem a studentům ve školách spolu s výtvarným projektem zaměřeným na základy fotografie.

Klíčová slova: umění, zátiší, malba, kresba, instalace, fotografie, digitální fotografie, reklama, kompozice, světlo, statika, detail, předměty, vztah k předmětům, hodnota předmětů, výřez, prostor

Kuklíková, Kristýna: **Still-life**

Graduation Thesis, Prague 2010- Charles University in Prague, Faculty of education, Department of Art

Focus of work: theoretical study and the visual output

Course work: changes in the theme still lives in the course of history with a focus on photography. An Overview of the topic still lives in history. Entry in the current flows. Focusing on contemporary photography and its links with the theme of Still Life. The object of teaching is the subject of mediation and still life photography for children and students in schools with the art project focused on the basics of photography.

Keywords: art, still life painting, drawing, installation, photography, digital photography, advertising, composition, light, static, close-up objects, relationship objects, value objects, cut, space

ANOTACE

Kuklíková, Kristýna: **Zátiší**

OBSAH

TEORETICKÁ ČÁST

Úvod.....	9
1.1 Zátiší jako intimní výsek reality	11
1.1.1 Význam slova zátiší.....	11
1.1.2 Kvalitativní výzkum.....	12
2.1 Proměny zátiší v historii.....	15
2.1.1 Středověk a renesance.....	16
2.1.2 Zátiší v 16. Století.....	17
2.1.3 Holandské a vlámské zátiší.....	18
2.1.4 Symbolika v zátiší.....	19
2.1.5 Námět zátiší v 18. Století.....	19
2.1.6 Barva, prostor a tvar v zátiší 19. a 20. Století.....	20
3.1 Zátiší jako vztah ke světu a přírodě.....	26
3.1.1 Přirozenost člověka.....	27
4.1 Vztah člověka k předmětům.....	28

4.1.1 Ukázka k bohatství.....	28
4.1.2 Zátíší kolem nás.....	29
5.1 Gurmánství v kontextu kultury.....	30
6.1 Interakce s uměleckým dílem.....	32
7.1 Zátíší ve fotografii.....	34
7.1.1 Vynález fotografie.....	34
7.1.2 Počátek námětu zátíší ve fotografii.....	36
8.1 Fotografie jako obraz reality.....	38
9.1 Zátíší v reklamě.....	41
9.1.1 Kult krásy a bohatství.....	43
10.1 Zátíší v současném českém umění s vazbou na kulturu v Evropě.....	45
2. PEDAGOGICKÁ ČÁST S DIDAKTICKOU APLIKACÍ.....	50
2.1 Výtvarný projekt a jeho využití spolu s fotografií.....	50
2.1.1 Výtvarný projekt Zátíší.....	52
3. PRAKTICKÁ ČÁST.....	66
3.1 Tři podoby.....	66
3.1.1 Já a zátíší.....	68
4. Závěr.....	70
5. Použitá literatura.....	71

6. Seznam vyobrazení v textu.....	72
--	-----------

Úvod

Předmětem mé bakalářské práce je náhled do historie fenoménu zátiší a jeho proměny ve výtvarném umění. Vždyť právě zátiší je jeden ze základních námětů pro umělce v malbě, kresbě, fotografii a dalších. Řadí se mezi nezobrazovanější témata v dějinách výtvarného umění vůbec.

Ve své bakalářské práci objasňuji vývoj zpodobňování předmětů v zátiší. Snažím se poukázat na nejdůležitější zlomy ve vývoji, a jaký dopad měli na moderní umění a umění současné. V závěru teoretické části bakalářské práce se věnuji tématu zátiší v současnosti a jeho používání a využívání v této době. Snažila jsem se poukázat i na téma lidské přirozenosti obklopovat se věcmi a předměty. Jako další jsem se pokusila rozšířit pohled na téma zátiší a podívat se na něj z jiných úhlů pohledu.

Cílem mé bakalářské práce je zejména využití tématu zátiší ve výuce pro děti a studenty ve školní výuce výtvarné výchovy. Zátiší je totiž ideální nástroj pro studium kompozice, světla, kontrastů a perspektivy jak v malbě a kresbě tak i ve fotografii. Během svého studia na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, jsem si uvědomila jak důležitá je dobře konstruovaná výuka výtvarné výchovy. Proto jsem se pokusila zkompletovat výuku pro žáky, která má za úkol naučit děti základům fotografie, kde jsou zároveň ukryty základní pojmy, které je ve výtvarné výchově důležité ovládnout, jako je již zmíněný cit pro kompozici, světlo, kontrasty a perspektivu.

Uvědomuji si vzrůstající trend digitální fotografie a vzhledem k její dostupnosti mi přišla jako ideální nástroj pro spojení se zátiším. Digitální fotografie žákům totiž přináší okamžitou reflexi jejich prací.

Jako hlavní cíl mé bakalářské práce jsem si určila koncept výuky, který žákům pomůže při dalším výtvarném vyjadřování. A jako vedlejší a důležitý efekt se jim tyto základy výtvarného cítění přirozeně promítnou do běžného života.

V praktické části jsem se pokusila využít všech svých poznatků z teoretické části bakalářské práce ale i ze studia na Pedagogické fakultě a vytvořit komplexní celek, který poukazuje na problematiku zátiší v historii i dnes. Jako součást praktické části jsem zvolila i podtéma: “Já a zátiší “, které přímo reflektuje můj osobní vztah a propojení s tímto tématem.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1.1.1 Zátíší jako intimní výsek reality

Zátíší jako jev, úkaz, skutečnost provází výtvarné umění již od samých počátků. Seskupení, nashromáždění neživých předmětů, které lidi obklopovaly, tu byli vždy. Základem je položit si otázku co vůbec zátíší je a kde název Zátíší vůbec vznikl. Kdy seskupení předmětů najednou bylo zátíší? A je vůbec zátíší jen seskupení předmětů v nějakém celku?

Pojmem zátíší, se označuje zobrazení neživých předmětů. Jsou to předměty jak nalezené v přírodě (mušle, květiny, kameny) nebo předměty vyrobené člověkem (sklenice, knihy, dýmky) atd. Dále klasické zátíší můžeme charakterizovat jako sestavu předmětů, vzniklou činností člověka. Předměty sami o sobě mají vždy ve spojení s lidmi emocionální náboj nebo představují nějakou symboliku. Tomuto tématu se dále budu věnovat v kapitole Vztah lidí k předmětům.

1.1.2 Význam slova zátíší

Důležitý je také překlad slova zátíší. Ve francouzském jazyce se zátíší nazývá „nature morte“ tedy „mrtvá příroda“. V anglickém jazyce se pro zátíší užívá slovního spojení „still-life“ (klidná, tichá příroda). Nakonec ve srovnání s českým pojmem zátíší musíme uznat rozdílnost jednotlivých pojmenování. Udává tedy toto pojmenování v různých jazycích nějaká pravidla pro umělce? Domnívám se, že pojmenování „mrtvá příroda“ a pojmenování „zátíší“ jsou jiného významu a mohou být pro umělce důležité. „Zátíší je jediný námět percentuálního umění, který může být předem naaranžován a (téměř) zcela kontrolován umělcem“¹. Což ve srovnání s jinými náměty jako je například

¹ CUMMING, R. *Umění*. Praha : Slovart, 2007. 509 s. ISBN 978-80-7209-971-9.

krajina a portrét v umění je nesporně pravda. Ovšem pohybujeme se na hraně dvou základních rozdělení zátiší a to na zátiší nalezené a zátiší zkonstruované člověkem. Se zátiším nalezeným se setkáváme jako lidé každý den. Předměty, které denně používáme, nás obklopují a zasahují nám přirozeně do života. Tyto předměty umělci zachycovali jak nalezené, ve své přirozené podobě, anebo s nimi manipulovali. Mohli sestavovat předměty přesně podle svého záměru.

1.1.2 Kvalitativní výzkum

Co je tedy zátiší? Co si máme vybrat z mnoha definic zátiší? Je velmi složité definovat tak širokou disciplínu jako je právě zátiší. Ráda bych zde zmínila problematiku překladu slova zátiší a význam slov v různých jazycích. Může být pro umělce zavádějící? Může ovlivnit jejich tvorbu? České slovo zátiší v sobě nese slovo *ticho* a předponu *za*. Během svého kvalitativního výzkumu, který jsem provedla s dohledem pana profesora PhDr. Karla Starého Ph.D. jsem získala informace od studentů Pedagogické fakulty UK a jejich názory týkající se právě rozdílnosti překladu považuji za důležité a zajímavé. Kvalitativní výzkum jsem dělala v rámci svého studia na pedagogické fakultě UK. Výzkum se týkal studentů Pedagogické fakulty UK. Odpovídali studenti ze všech možných oborů kromě výtvarné výchovy. Cílem bylo získat ucelený pohled na téma zátiší. Součástí výzkumu byl skupinový rozhovor. V tomto rozhovoru, který jsem vedla, jsem se studentů ptala, jaký je názor na různé významy slov v různém jazyce. České slovo, jak již jsem popsala očividně má vliv na vnímání významu u mnoha lidí, kteří nejsou vzdělání ve výtvarném oboru. Mnoho studentů totiž dopovídalo, že zátiší je: „*Krajina, která je klidná a urovnaná*“. „*Je tam budova a zátiší je ta krajina za tou budovou*“. Na tomto příkladu je jasně vidět, že slovo zátiší jasně ovlivnilo názor na toto téma. Výzkumná otázka kterou

jsem si položila a co jsem chtěla zjistit, bylo jednoznačně, co si lidé představí, když se řekne zátiší.

Ve většině případů všichni dotázaní odpovídali, že zátiší je krajina a v té krajině jsou budovy. Klid a ticho zmínila naprostá většina. V dalších otázkách týkajících se významu slova jsme se v rozhovoru věnovali například anglickému výrazu: *stilllife* přeloženo- klidný život. Ve francouzštině je to výraz *naturemorte*, neboli mrtvá příroda. Vždyť významy slov se zde výrazně liší! České slovo označuje něco tichého a jakousi tajemnost, která je dána předponou *za*. Anglický výraz klidného života naopak zdůrazňuje slovo život, přesně naopak od francouzského slova, které zdůrazňuje smrt a přírodu neživou.

Podle mého názoru a podle odpovědí studentů si myslím, že slovo označující to co je v češtině zátiší může být pro umělce směrodatné a může ovlivnit jejich tvorbu. Spíš, ale než umělcovu tvorbu název ovlivňuje potencionálního diváka. Díky odpovědím studentů se mi otevřely obzory a došlo mi, že slovo výrazně ovlivňuje jejich smýšlení o tématu. Jak tedy může mít slovo zátiší jasný význam? Jak ho tedy vysvětlit? Většina vysvětlení zátiší vypadá například takto: „*Zátiší je zobrazení neživých předmětů, jako je ovoce, květiny, džbány, talíře, láhve, nebo mrtví ptáci či zvířata. V Holandsku 17. Století byla v oblibě bohatá zátiší. Průkopníci moderního umění je používali k objevování nových způsobů vidění.*“²

Zátiší je nesmírně široké téma, které skýtá nespočet možných úhlů jak se na něj dívat. Podle mého názoru se nazírání na toto téma mění s každým novým pozorovatelem, který se na obraz se zátiším dívá. Zde nehovořím obraze- malbě, ale o obraze samotném. Obraze reality. Každý z nás je jedinečnou bytostí a přes svojí jedinečnost se dívá na obraz.

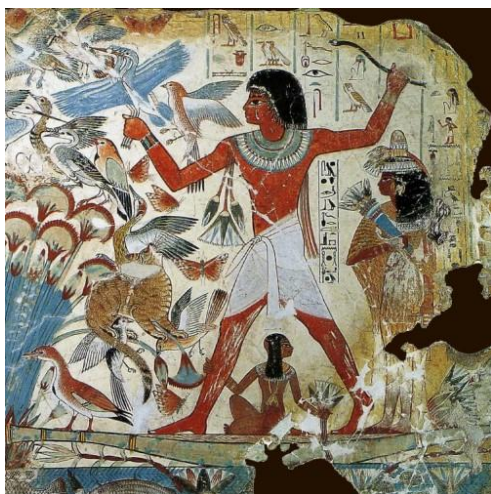
² CUMMING, R. *Umění*. Praha : Slovart, 2007. 509 s. ISBN 978-80-7209-971-9.

Pro někoho je zátiší fotografie krajiny, pro někoho malba od Paula Cézanna či Pabla Picassa. Pro mě osobně je zátiší všude kam se podívám. Vedle postele, kde mám rozházené knihy, kapesníky, gumičky do vlasů. Zátiší mám i v kuchyni i v koupelně. Nespočet zátiší nalézám, vždy když přijedu na chalupu do Jižních Čech a procházím se po zahradě, kde jsou opřené hrábě, srovnaná jablka, poházená polena aj. Zátiší může být i portrét.

Zátiší je podle mě jedinečné zachycení intimního okamžiku, který může být kdekoli a kdykoli na světě.

2.1 Proměny zátiší v historii

Jako první můžeme označit jako zátiší malby v interiérech starodávných egyptských hrobkách. Egypťané věřili, že předměty malované na zdi hrobek se přenesou spolu s mrtvými do posmrtného života a budou zde znovu k užití. Nešlo sice o zátiší, ale šlo o první znázornění aranžovaných neživých předmětů do celku. Jako další zátiší můžeme najít například již v antice, jak dokládají literární zprávy i památky v Pompejích, a to v nástěnné malbě, mozaice a v závěsném deskovém obraze. Jsou malovány květiny, ovoce, nádoby, ptáci, ryby a mořská zvířena. (*Obr. Č. 1*). Těžko se můžeme dohadovat, jestli to co na antických nástěnných malbách nacházíme je možno označit za zátiší. Jsou zde zachyceny předměty, které jsou uspořádány s výtvarným cítěním do celků a kompozic s již lepší perspektivou. Tyto malby měli dekorativní funkci. Dekorativní mozaika se také nacházela na domech bohatých Římanů. Zobrazeno bylo hlavně jídlo, jako symbol toho v jakém přepychu dotyční žijí a jaké pokrmy jí. Zobrazení jídla a květin se potom vrací v 16 století, kde opět slouží jako důkaz o přepychu a bohatství majitelů.

Obr. č. 01 Nástěnná malba z hrobky starověkého Egypta, hrobka Nebamunova, kolem r. 1400 př. n. l.

Obr. č.02 Nástěnná malba, Pompeje, 1. stol. n. l

2.1.1 Středověk a renesance

Obr. č. 2 Jacopo de' Barbari, zátiší s koroptví a rukavicemi, 1504

Obr. č. 1 Albrecht Dürer, Velký drn, 1503

Kolem roku 1300 spolu s Giottem a jeho žáky znovu oživil námět zátiší. Zde bylo součástí nástěnných maleb, kde se objevovaly předměty každodenní potřeby. Během středověku a renesance se zátiší stalo hlavně jako součást křesťanských námětů, kde předměty nabyly alegorického významu. Nesporně to také platí o malbách severských

evropských umělců, kteří byli nesmírně fascinováni optickým realismem a symbolismem. Také dbali na co nejlepší zobrazení detailů. Malíři, jako například Jan van Eyck a další severští umělci často využívali zátiší jako součást ikonografického záměru. Jako oproštění se od symbolismu a křesťanských souvislostí od předmětů každodenního používání působily zejména akvarelové studie ovoce Leonarda da Vinciho. Důležitým byl také Albrecht Dürer, který také maloval a kreslil studie zvířat i rostlin, čímž pomohl oprostit se od symboliky. Dalším krokem

k osamostatnění tématu zátiší byly malby Jacopo de' Barbari například Zátiší s koroptví a rukavicemi. Zde opět vidíme oproštění od křesťanských schémat a symboliky. Jedná se o záznam, ztvárnění neživých věcí a mrtvého zvířete v kompozici.

2.1.2 Zátíší v 16. století

V 16. Století došlo k obrovskému zanícení a zájmu o přírodu. Vzhledem k objevům Nového světa a Indie bylo logické, že se objevilo mnoho encyklopedií a objevila se tedy knižní ilustrace, která detailně popisovala například různé druhy rostlin, nebo zvířat. Díky dovozu různých předmětů z právě zmíněného Nového světa nebo Indie se do zobrazování zátíší dostali nové předměty, které byli s nadšením uvítáváni. Jako například mušle, exotické ovoce nebo hmyz. Díky obrovskému zájmu o tyto předměty a potom i o malby došlo v 16. Století opravdu k rozmachu v námětu zátíší. Zátíší si brzo získává vzrůstající popularitu, ovšem je méně respektovanou než „vznešené“ malby historických, náboženských a mýtických námětů.

Mnoho předních italských malířů, kteří malovali i jiné žánry malovali i zátíší. Důkladný byl například Caravaggio, který přenesl do zátíší ještě větší realismus. Jeho *Košík ovoce (1595-1600)* je jeden z prvních příkladů čistého zátíší. Tato malba i přesto, že neměla, žádný symbolický význam byla vlastněna kardinálem Borromeou.

Obr. č. 3 Caravaggio, Košík ovoce, 1595-1600

2.1.3 Holandské a vlámské zátiší

Jako samostatné malby zátiší můžeme označit zejména holandské a vlámské malby zátiší. Jako samostatná kategorie se v Nizozemí objevilo zátiší v poslední čtvrtině 16.

Obr. č. 4 Jan van Huysum, Váza s květinami ve výklenku, 1720-1740

Obr. č. 5 Jan Davidszde de Heem, Nature morte au citron pelé, 1606

století a anglický výraz still life tehdy vycházel ze slova stilleven- mrtvá příroda. Na začátku 15. Století se právě v Nizozemí hojně ilustrovali rukopisy. V dalších letech se tato zručnost nizozemských umělců posunula jako ilustrace knih, zvláště encyklopedií. Tyto naučené schopnosti nizozemských malířů se potom právem promítli do maleb zátiší na konci 16. Století. Kolem roku 1600 olejomalby květinových zátiší dosáhli obrovského úspěchu. Bohužel se nedochovalo úplně mnoho děl.

Naštěstí se ale dochovala díla například od Jana Breughela a díla od Ambrosiuse Basschaerta. Umělci na severu Evropy měli omezené možnosti, co se námětu týče. Ikonografie byla dlouhou dobu jejich tradicí, ale díky holandské reformované protestantské církvi byla tradice ikonografie přenesena do realistických detailních maleb, které spadaly jako celý rozvoj umělecké činnosti pod vzrůstající holandskou střední vrstvu, která nahrazovala církev a stát.

2.1.4 Symbolika v zátiší

Zvlášť květinové zátiší si zachovali utajenou symboliku. Symbolika květin se traduje už od dob raného křesťanství. Nejběžněji zobrazované květiny byli například růže (symbol Panny Marie, Venuše, lásky) nebo lilie (Panna Marie, panenství, kojení, spravedlnost) anebo fialka (upřímnost). Německé zátiší následovalo malbu v Holandsku. Důležité je především zmínit jednoho z předních německých představitelů zátiší a to George Flegela.

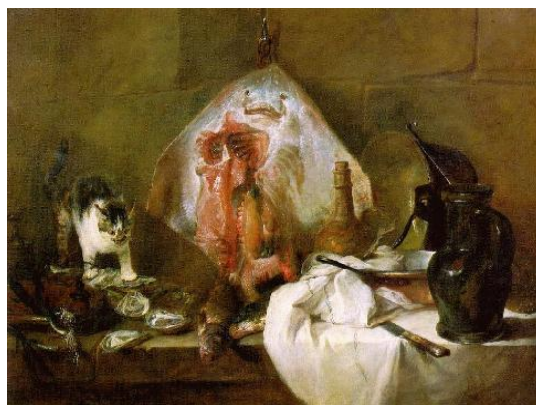
2.1.5 Námět zátiší v 18. Století

Zátiší v 18. století zde dávám do kontextu hlavně s tvorbou umělců kolem francouzského královského dvora ve Francii. Tato doba, doba rokoka si opět oblíbila námět zátiší, které se díky nádherným námětům staly fantastickým záznamem z oné doby. Květinová zátiší střídala zátiší s jídlem nebo hudebními nástroji. V této době se mezi malířské techniky dostává také pastel, ovšem pastel se využívá hlavně v portrétní tvorbě.

Mezi nejvýznamnější umělce této doby patří například Anna Vallayer- Coster, jejíž malby opět téma zátiší oživily a staly se součástí mnoha sbírek. Jako druhý, jeden z nejvýraznějších umělců této doby byl Jean- Baptiste Chardin. Jeho zátiší, dosahovala čistoty a krásy, někdy inspirované holandskou malbou.

Obr. č. 7 Anne Vallayer-Coster, Atributy hudby, 1770

Obr. č. 6 Jean-Baptiste-Simeon Chardin, Rejnok, 1728

2.1.6 Barva, prostor a tvar v zátiší 19. a 20. Století

V této kapitole se věnuji zásadním změnám, které v tomto období nastaly a ovlivnily silně vývoj umění i vývoj samotného znázornění a vnímání prostoru, barev a tvaru. V 19. Století, zvláště s nástupem moderního malířství začala klasická témata jako například krajina a zátiší, nabývat jiných rozměrů. Mohly se na nich totiž aplikovat zásadní změny, které se v umění, především v malbě odehrávaly. Během třicetiletého období (1870-1900), v němž tvořily dvě umělecké generace (impresionistická a postimpresionistická), nastoupilo také několik uměleckých směrů. Například: impresionismus, postimpresionismus, který zahrnuje novoimpresionismus, symbolismus, expresionismus, naivní malířství a jeden úplně nový sloh: secese. Všechny tyto nové směry vznikaly logicky v malířství, protože malba mohla velmi rychle reagovat na nové myšlenkové proudy. Malířství totiž nebylo tolik závislé na objednávkách jako sochařství nebo architektury. Malířství mohlo velmi svobodně nově reagovat na nové podněty. Obecně se jako základ moderního umění uvádí impresionismus, protože svou troufalostí, novým využíváním barev a novým řešením světla naprosto převrátil dosavadní umělecké myšlení a řešení výtvarných problémů. Ve své bakalářské práci se zaměřím, ne na náměty v malbách, ale zejména na proměny malby. Proměny technik, výtvarného vyjadřování a řešení výtvarných problémů. Nebudu se dál věnovat popisnému historickému vývoji, ale zaměřím se na nové chápání, tvaru, barev, prostoru a techniky malby. Základním bodem bylo vypuštění černé barvy, která se dříve používala jako základní podklad pro stinné partie na obraze. Byl to Camille Pissaro a Alfred Sisley, kteří první upozornili na možnost nového znázornění stinných partií na obraze, všimli si, že i stinná místa vždy nějaké barvy mají například pak hojně využívanou modrou barvu. Zachycením těchto tmavých partií se snažili zachytit hloubku prostoru v krajině. Jako vznik impresionismu je označován rok

1869, kde v malých lázních na Seině malovali Monet a Renoir a soustředili se na

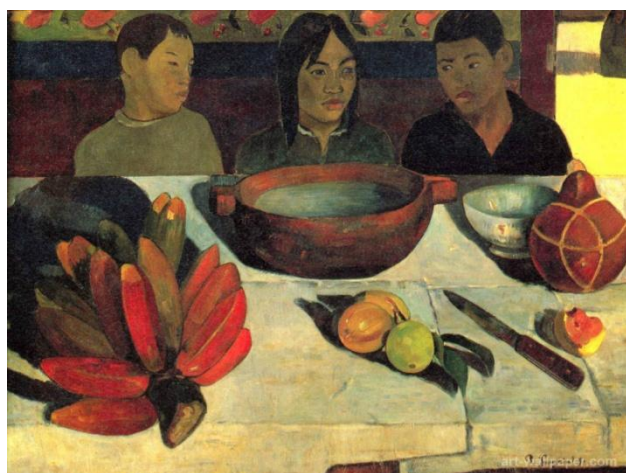

Obr. č. 8 Claude Monet, zátiší s melounem, 1872

zpodobnění odlesků světla na hladině. Nejvýraznější změny, které přinesl impresionismus, byly: zjasnění koloritu, celkový dojem, zmizení obrysových linií, plocha vyplněná barevnými skvrnami, spojení skvrn v oce diváka při odstupu a vibrace světla. Důležité je

říct, že všechny postimpresionistické směry byly reakcí na impresionismus. Na rozdíl od intuitivního emocionálního přístupu v impresionismu postimpresionismus je daleko více zaměřen na stránku racionální. Vznikají přesné metody, určuje se velikost skvrn, vznikají manifesty a umělci se řídí novým uceleným směrem.

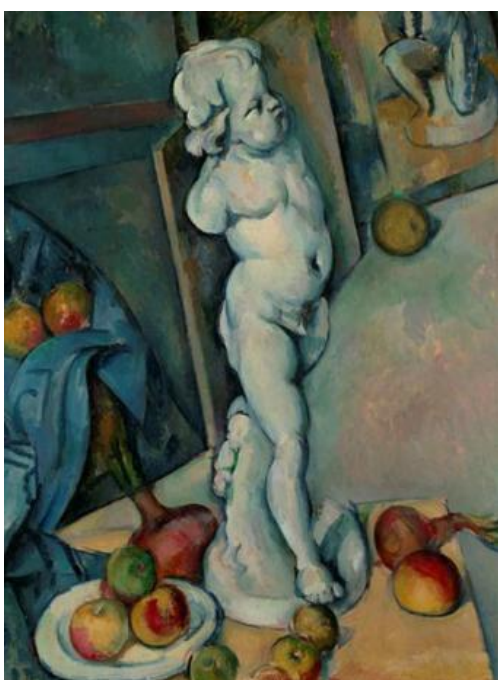
V postimpresionismu tedy můžeme najít podle mého názoru jak přístup racionální tak emocionální. Dohromady tyto přístupy spolu s umělci tvoří kompaktní celek. Důležitým momentem byla také doba, kdy na uměleckou scénu přišel Paul Gauguin. Pod směrem symbolismus tvořil mnoho let. Na rozdíl od impresionistů nahlížel jinak na

Obr. č. 9 Paul Gauguin, Zátiší s banány, 1891

uchopení barvy. Začal používat nový způsob malby- cloisonismus- konturování výrazných barevných ploch- email- cloisonné). Paul Gauguin tedy vytvořil zcela jiný a velmi obsáhlý směr, který uznával barevnou plochu jako základní stavební prvek obrazu. Stavěl na barevných plochách s

kontrastními a výraznými barvami a zavedl zpět obrysovou konturu. Jeho plošnost udala rytmus dalším vznikajícím směrům. Jako velmi zásadního a přelomového umělce zde uvádím Paula Cézanna, který tak významně ovlivnil vývoj malby. V malbách Paula Cézanna je nejvíce charakteristickým znakem stavebnost. Je to stavebnost, která vychází z poznání zobrazovaného. Dalším znakem je negace renesanční centrální perspektivy. Cézanne se také snažil výrazně odlišit tvarovost věcí od jejich umístění v prostoru. Vynalezl tak nejen nové chápání vztahu mezi předmětem a prostorem vůbec, ale vynalezl

Obr. č. 10 Paul Cézanne, sádrový kupido a "anatomie", kol. r. 1895

také zátiší na základě dvojrozměrnosti a čistě uměleckými prostředky jim dal hloubku.

Dalším důležitým a nepřehlédnutelným faktem byl způsob, jakým dosahoval již zmíněné stavebnosti. Bylo to rozčlenění předmětového světa na geometrické tvary (koule, válec, kužel atd.). Předměty, které byly abstrahovány až na jejich tvarovou podstatu (viz. závorka výše) nezobrazoval na základě modelace ale modulace.

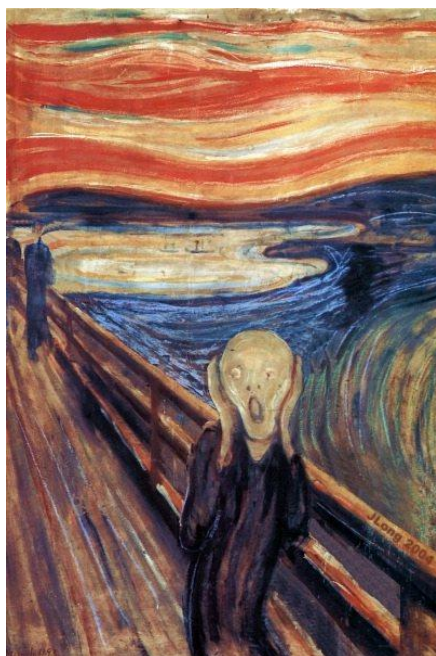
Což znamenalo přizpůsobení obrazu určité kvalitě

nebo intenzitě barevného tónu. Díky této technice vznikal tak malířský silně působící prostor.

Cézanne rozbil obraz do drobných ploch, které ale následně zorganizoval do zvláštní kompozice. Zde je vidět jeho hlavní záměr a to byl bezpochyby reprodukovat v obrazech řád přírody. Cézanne se výrazně lišil od impresionistů především v jednom. Důmyslně organizoval linie a barvy a také deformoval skutečnost. Deformace zde ale sloužila ve prospěch kompozice. Na mnoha Cézannových obrazech, zvláště na obrazech

zátiší můžeme tyto zásadní změny velmi dobře sledovat. Cézanne inspiroval mnoho generací umělců a z jeho odkazu čerpali umělci i v postkubistických směrech. Na příkladu vlevo můžeme vidět kontrast oblých forem (kupido, jablka, cibule) a rovných linií (hrany modré látky). Je zde použit kontrast bledých a sytých barev. Fauvismus logicky navázal a předvedl dynamiku, čistou barevnost a skoro žádnou modelaci.

Mezi nejvýznamnější změny v malbě, kterou se zde především zabývám, patří například období expresionismu. Expresionismus je umělecké tendence, která usiluje o vyjádření psychických stavů. Stupňuje je barevnost, tvarová nadsázka a míra deformace. Deformativní znázornění můžeme zpozorovat již na obrazech El Greca, který deformoval

Obr. č. 11 Edvard Munch, Křik, 1893

postavy, pracoval s kontrastem barev a dynamikou zobrazovaných námětů. Mezi nejznámější expresionisty patřil Edvard Munch, kterého zde uvádím jako jeden z příkladů. Munchovi šlo o expresi, ne o popis. Emocionální přístup je zde tedy evidentní a logický. Na obraze Edvarda Muncha: Křik z roku 1893 můžeme dobře vidět expresionistické znaky. Munch zde porušuje všechna pravidla prostoru. Barvy jsou maximálně kontrastní. Nebe je v teplých barvách, krajina ve studených (naopak). Je zde zřejmá velká

míra deformace a jakýsi hmatatelný neklid a úzkost. Edvard Munch měl silný vliv na moderní umění ve střední Evropě. Ovlivnil skupinu Die Brücke i pražskou skupinu Osma. Mezi výrazné umělce expresionistické tendence patřili mimo jiné: E. L. Kirschner, E. Hecklel, E. Nolde, V. Kandinskij, P. Klee, A. Kubin a další.

Tou dobou v Paříži vzniká silná skupina expresionistických malířů, kteří i když byli současníky kubistů, se věnovali expresionismu. Jako příklad francouzského expresionismu zde uvedu Marca Chagalla. Chagallův malířský styl je založen na metafoře. Moderních výrazových prostředků využívá k zobrazení své velkolepé fantazie. K tomuto mu pomáhá barva. Používá zářivých barev, čistých odstínů a kontrastů.

Kubismus vznikl v r. 1907 v Paříži. Ovlivnila ho negerská plastika, primitivní umění, dílo Cézanna, El. Greca ad. Cílem bylo předměty spíše zkonstruovat, nežli napodobovat viděnou skutečnost, tj. sestavit svoji představu o nich. Vychází z Cézannových úvah o harmonii, která je paralelou přírody a snaží se osamostatnit zobrazování od přirozeného vzhledu předmětu a zachytit čtvrtou dimenzi – prostor a čas. Zátíší logicky velmi dobře zapadalo jako ideální plocha pro aplikaci změn v malbě a to velmi zásadních. Předmět byl zobrazen z různých úhlů, ze kterých charakteristický tvar, podle mínění autora, vynikal nejlépe. Tvar se tak dostal na první místo zájmu. Tvar byl rozložen na jednotlivé plošky, fragmenty neboli fazety a poté byl složen v ideální kompozici na obraze. Významní představitelé v malířství: Pablo Picasso, Georges Braque, Juan Gris, Fernand Léger a André Derain. Picassovo zátíší s hudebními instrumenty bylo také první kolážové zátíší syntetického kubismu. Během hnutí Dada, které objevilo především objekty „ready-made“ a věnovala co trojrozměrným objektů, zátíší moc nemělo prostor, ovšem někde se přeci jen objevovalo.

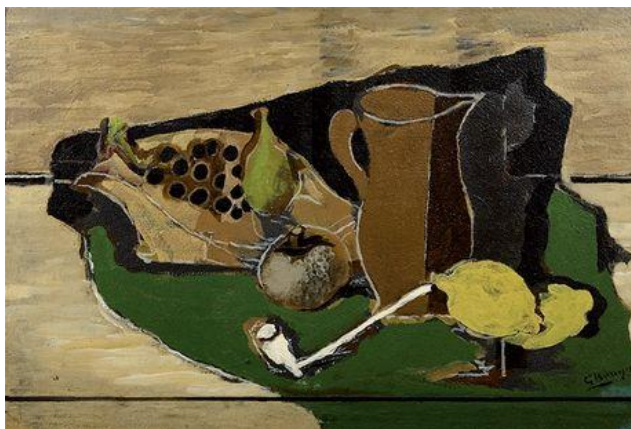
Jedním z velmi důležitých umělců, který spadá do tohoto období je bezpochyby Giorgio Morandi. Téma zátíší převažuje v jeho tvorbě a je známo, že velmi pečlivě konstruoval svá zátíší.

Mezi dalšími nadcházejícími umělci se našlo několik, kteří své zátíší ve své tvorbě využívali. Například Frida Kahlo, Roy Lichtenstein, Andy Warhol. Zátíší sice nebylo

hlavní náplní jejich tvorby, ovšem mělo své opodstatněné místo. Vzhledem k rozsahu své práce zde neuvádím české umění a vývoj v zátíší v něm.

Obr. č. 13 Pablo Picasso, Zátíší s lahví rumu, 1911

Obr. č. 12 Georges Braque, Ovoce, Džbán a dýmka, 1924-1928

3.1 Zátíší jako vztah ke světu a přírodě

*„Příroda vložila v člověka tvořivý pud a obdařila jej smyslem pro krásu. Co z obojího udělal, je jeho vlastním historickým výtvozem. Nedá se však popřít, že přitom vycházel a těžil z přírodních daností. Příroda, na kterou se díváme jako na objektivní podmínku krásy, vykazuje ve svém celku i částech problematiku velmi složitou. Není to jen tím, co vnímáme, ale procházejí ji organické a anorganické struktury, neviditelné procesy, geologické zlomy, vlastní mikrosvěty, žijící svým vlastním rytmem“.*³ Zátíší je umělecká disciplína, která je úzce stejně jako v podstatě všechny další, spjata s přírodou a světem kde žijeme. Zátíší je vždy reflexí umělce a jeho vztahem k dané skutečnosti. Zátíší a jeho význam slova, jak již bylo řečeno je neživá příroda. Ukazuje nám nějaký výřez, nějaký zastavený obraz skutečnosti.

Obr. č. 14 Kristýna Kuklíková, Zátíší v přírodě, 2009

Každý z nás se musí vypořádat se svým vztahem k okolnímu světu. Umělec tedy reaguje na svět kolem, na problematiku života a smrti na problematiku neživé přírody. Na obraze zátíší, ať už kde je zobrazena mrtvá koroptev, nebo džbán s vínem

můžeme vždy postřehnout krátký okamžik, jakýsi vhled do skutečnosti. Obraz této skutečnosti se tedy stává záznamem jedinečných okamžiků, který existovali jen v dané době. Tento přenos zaznamenané skutečnosti je podle mě to co dělá zátíší zátíším. Tento tichý výsek reality je to co upoutává diváka a vtahuje ho do světa, kde se zátíší nalézá.

³ Současná minulost : Česká postmoderní moderna 1960 - 2000. České Budějovice : Tiskárna KAVKA, 2000. 174 s. ISBN 80-85857-37-5.

3.1.1 Přirozenost člověka

Při kvalitativním výzkumu jsem si uvědomila díky odpovědím ostatních studentů jak důležitý je vztah každého z nás k přírodě. Jsme nuceni neustále reflektovat to, co vidíme, slyšíme, cítíme. Jsme neustále nuceni se vyrovnávat s novými situacemi v životě. Zátíší mi připadá jako ideální zachycení této problematiky. Jde o vyrovnávání se vztahem k přírodě, vztahem ke světu a vztahem ke každé maličkosti a každé věci, která do něj patří. Skrz umělecká díla, skrz zátíší můžeme cítit nadšení a fascinaci přírodou.

„ *Umění se zmocní ten, kdo je zná vytrhnouti z přírody, kde umění opravdu vězí*“ tento citát napsal Albrecht Dürer o přírodě a o umění. Velice trefně na ní reaguje Martin Heidegger: „ *vytrhnout znamená zde vynést výraz z hloubi a narýsovat jej redisperem na rýsovacím prkně.*“ ⁴ Tyto citace jsou obě z knihy Josefa Mouchy, který se ve své knize zabývá fotografií a jejím vývojem spolu s filosofickými náhledy na tuto problematiku. V těchto citacích je totiž to o čem zde píší. Příroda je pozadí, příroda je něco v čem žijeme, je, jako plátno na kterém se vše odehrává. Proto umělec vytrhne z přírody to, s čím pak dále pracuje.

⁴ MOUCHA, Josef. *Zážitek arény : Eseje o historii fotografie a technických obrazech.* Praha : FOTOFO, 2004. 140 s. ISBN 80-85739-38-0.

4.1 Vztah člověka k předmětům

Jaký vlastně máme vztah k předmětům? A jak věci, předměty nabývají nějaké hodnoty? Jak nabývají formu? K čemu nám předměty slouží? K zamyšlení je například text od Umberta Eca, který přímo hovoří o předmětech v souvislosti s holandskými zátišími, které jsou klíčové pro mou praktickou část bakalářské práce. „ *I na mnohých holandských zátiších, na nichž je vyobrazeno ovoce, maso nebo ryby, tyto předměty samy o sobě nabývají určité formy nejen tím, že jsou ohraničeny rámem, ale také tím, že jsou obvykle nakupeny uprostřed, ovšem jejich touha budit dojem hojnosti a nevýslovné rozmanitosti je tak zřejmá, že tato zátiší můžeme zahrnout mezi příklady vizuálních výčtů. A vzdor své velmi pestré kompozici naznačuje výčet i holandská zátiší typu vanitas, mísící předměty, které spolu zdánlivě jinak nesouvisí, ale které představují vše pomíjivé a nutí nás zamýšlet se nad dočasností statků*“⁵

4.1.1 Ukázka bohatství

Pompéznost a touha budit dojem hojnosti také souvisí s historickými souvislostmi v době kolem 16. Století. Bohatí měšťané se snažili poukázat těmito malbami na svůj majetek, hojnost a bohatství. Šlo tedy o prezentaci majetku a bohatství. Můžeme se jen dohadovat o tom, jestli měli k zobrazovaným předmětům osobní vztah.

Chtěla bych ale poukázat na poslední větu z citace Umberta Eca. Na malbách zátiší jsou zobrazeny neživé předměty neboli neživá příroda a ty nás přímo vybízí, abychom si uvědomili pomíjivost věcí a majetku. Každý člověk je od dětství obklopen věcmi, utvářejí jeho domov a prostředí, v kterém se celý život pohybuje. Věci a předměty každodenní potřeby nám pomáhají dosáhnout jednoduchých i složitých cílů. „*Již tím, že člověk věci*

⁵ ECO, Umberto. *Bludiště seznamů*. Praha : Argo, 2009. 408 s. ISBN 978-80-257-0164-5.

*vyrobil a určitým způsobem je používá, vtiskl jim pečeť lidské zkušenosti určitého typu. Ta je v nich a věci jsou schopny o ní vypovídat. Umělecké dílo chápe věci jako nástroj výpovědi o světě, ať již je připomíná přímo nebo formou iluzivní malby“.*⁶ Umělec tedy přímo reaguje na věci a předměty kolem sebe, jeho dílo se stává výpovědí o dané skutečnosti.

4.1.2 Zátíší kolem nás

Uvědomila jsem si, jak se lidé denně obklopují spousty „zátíší“ a neví o tom. Každý člověk je zvyklý mít na psacím stole předměty srovnané, případně absolutně nesrovnané, přesně tak jak je to jeho povaze blízké. Na nočním stolku, v koupelně, na policích. Jednoduše řečeno všude kolem nás jsou seskupeny věci. To mě inspirovalo i v didaktické části mé práce, kde se zabývám právě tzv. „domácími zátíšími“. Osobní věci neustále vytvářejí a proměňují svět kolem nás. Zátíší by se tedy mohl stát ideálním prostředkem jak se vyrovnat se životem s věcmi. Věci symbolizují ticho, něco neživého, něco co po nás zůstane, až zemřeme. Vidíme zde přesně pomíjivost daného okamžiku zachyceného v zátíší. Květiny bezesporu po dokončení obrazu, když splní svůj úkol, opadají. Ostatní předměty a věci během staletí zaniknou a nezůstane po nich nic. Proč tedy lidé tak lpí na věcech a předmětech, proč lpí na značkách a luxusu? Stejně tak jako můžeme vidět na holandských zátíších onu okatou pompéznost a ukázkou bohatství, můžeme i teď v roce 2010 najít v katalogích a časopisech o designu mnoho fotografií, které ukazují luxus a bohatství, předvádějí nám nábytek, bytové doplňky, umělé květiny, obrazy aj. Přesně stejně jako kolem roku 1600 lidé neustále mají potřebu dávat o sobě vědět, dávat vědět o svém sociálním postavení a o svém vztahu k věcem.

⁶ LIESSMANN, Konrad Paul. *Filozofie moderního umění*. Olomouc: Votobia, 2000. 205 s. ISBN 80-7198-444-2.

5.1 Gurmánství v kontextu kultury

Nepochybně do mé bakalářské práce zapadá také vývoj kultury stolování a předměty, které se stolování souvisí. Zapadá tam například jak samotné jídlo, tak i nádobí, ubrusy, nábytek a jiné. Při prostudování tohoto tématu jsem narazila i na vazbu na 20. století a souvislosti s designem jako byli například takové autority, jako byl Alfons Mucha nebo Jaroslav Sutnar. Zvlášť Jaroslav Sutnar je spojen nejen s designem, kulturou stolování, ale také s fotografií. Sutnarovo nádobí totiž fotografoval Josef Sudek. Tyto fotografie mají také vazbu na reklamu, jelikož byly použity jako fotografie reklamní.

Tak jako umělci reagují na podněty ze svého okolí a života je logické, že i předměty a jídlo se mohou stát součástí jejich tvorby. Díky praktické části, kde se přímo zabývám zátiším, je jídlo a kultura stolování nedílnou součástí mé celé bakalářské práce.

Z historie stolování zde uvádím několik příkladů, které se týkají tématu zátiší a jeho zpracovávání v umění. Například stolování chudiny a prostých lidí nebylo nijak výjimečné, jedlo se ze společných jednoduchých nádob a stolování nebylo příliš kultivované. Opravdovou změnou bylo až 12. století kdy kultura stolování v Evropě vzrostla. Evropané za to mohou vděčit hlavně vlivu islámu a také křižákům, kteří je s arabskými zvyky seznámili. Křesťanský svět převzal z islámu celou řadu pravidel chování u stolu. Po těchto změnách a lepší informovanosti společnosti se stalo v lepších kruzích pravidlem, že se nekradlo jiným z talíře ta nejlepší sousta. Také bylo neslušné hltat a mluvit s plnými ústy. Ustupovaly také jiné zlozvyky. Zajímavé a důležité pro toto téma je, jak stolovaly vyšší společenské vrstvy. Pro ně bývala hostina příležitostí, kde mohli jednotlivci ukázat na jedné straně kultivovanost chování, vlastní reprezentaci a luxus, neboť množství a kvalita jídla bývaly první známky bohatství.

Obr. č. 16 Josef Sudek, Jaroslav Sutnar,
Porcelánová souprava pro krásnou Jizbu,
1928-1932

Obr. č. 15 Helena Poláková bez názvu

Vyšší společenské vrstvy měli ve starším období vyhrazena určitá jídla pouze pro sebe: zvěřinu z panských lesů, vzácné koření dovážené z Orientu, exotické ovoce a další speciality panské kuchyně. Nejen jídlo ale i nádobí, nábytek, ubrusy, to vše bylo součástí zátiší. Stejně tak jako se vyvíjela doba, vyvíjely se a měnily se předměty, které byly zobrazovány.

Určitá forma zátiší, které souvisí s problematikou gurmánství a stolování je také forma malovaného zátiší, které by se dalo v historii dohledat na vývěsních štítech a vrat od hokynářů, lahůdkářství a cukráren. Jednalo se také třeba o dřevěné okenice nebo později plechové rolety, které zobrazovali atributy, nebo přímo zboží v nabídce obchodu. Jednalo se tedy vlastně o určitý druh reklamy, kde se opět propojuje zátiší s propagací. O tomto tématu ve své knize *Suterény (Vybrané kritické texty 1963-2000)* píše Josef Kroutvor. Jeden z příkladů, které zde mohu uvést je například nedokončená malba od Josefa Navrátila (NG Praha).

6.1 Interakce s uměleckým dílem

„ *Umění je cesta k vědění*“ Leonardo da Vinci

Co je to vlastně umělecké dílo a jak na něj pohlížíme? Kdy se obraz stává uměním? Kdy se realita, kterou vidíme, stane uměním? Jak divák komunikuje s obrazem? Otázek týkající se tohoto tématu je nespočet. Téma interakce s uměleckým dílem, by samo mohlo být téma pro diplomovou práci. Na toto téma můžeme nahlížet spolu s problematikou estetiky, historického vývoje, filosofie, sociologie nebo psychologie umění. „ Každé umělecké dílo je doslova nabito informacemi o své době- záleží jen na nás, kolik jich dokážeme „přečíst“. Tato výpověď nespočívá jen v námětu, jak se mnozí mylně domnívají, ale především ve způsobu jeho výtvarného vyjádření. Mnohé náměty se udržely řadu století a proměny života společnosti a jejímu vztahu ke světu se promítly v proměnách jejich výtvarného pojetí. “⁷

Umění jde ruku v ruce s lidským vnímáním světa, stalo se jeho nedílnou součástí. Každý z nás je denně obklopen množstvím obrazů, které formují jeho osobnost, jeho vkus a jeho vnímání světa. Jak se tedy neztratit v obrazech a orientovat se a komunikovat s uměleckým dílem? To je základní otázka, kterou jsem si položila.

„ *Otázka individua tvořícího a vnímajícího umění: má individuum jakožto individuum vliv, nebo je můžeme považovat za nahodilé? To je problém pro historika umění, historie malířství se na to bude dívat jinak než historie literatury apod.*“⁸

Rozmanitost lidského vnímání a tvorby je obrovská. Člověk je neustále utvářen tím, čím je

⁷ BLÁHA, J; ŠAMŠULA, P. *Průvodce výtvarným uměním III*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství práce, s.r.o. Středisko pedagogické literatury Praha, 1996. 128 s. ISBN 80-208-0386-6.

⁸ MUKAŘOSVKÝ, J. *Umělecké dílo jako znak: Z univerzitních přednášek 1936-1939*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, v.v.i., 2008. 137 s. ISBN 978-80-85778-62-5, EAN 978-80-85-778-62-5.

obklopen a zároveň utváří své prostředí sám. Umění je fantastické právě ve variabilnosti a ohromné fantazii každého jedince. Ať už přímo umělce nebo diváka.

Když zde dám do pozadí umění jako celek a vyjmu z něj jen výtvarné umění a konkrétně obraz, musím se zeptat: co je to obraz? Co mu dává smysl a co mi sděluje? Co na něm vnímám? Není to jen barva, rám a kompozice. Vidíme a vnímáme také název obrazu, vnímáme prostor, kde se obraz nachází. Obraz je podle mého názoru a také jak uvádí Jan Mukařovský, sdělení. Obraz sděluje, zobrazuje nějakou skutečnost, kterou my na základě našeho postavení ve světě vnímáme.

„To zvláštní na umělecké činnosti, která se liší od světa myšlení, spočívá ve schopnosti nazírání, jež není podřízeno požadavkům každodenní společnosti. Je to podstatné na uměleckém naturelu, že je zrozen se svobodným použitím a k svobodnému použití názorného chápání. Pro umělce je nazírání od počátku přirozenou, svobodnou činností nepodřízenou žádnému cíli, který by ležel a končil mimo toto nazírání, pouze tato činnost sama tím, co může vést k uměleckému ztvárňování.“⁹ Osobně se kloním k názoru, že právě svoboda, která je vlastní umělcům, je stejně podstatná pro každého z nás a zvlášť pro výuku výtvarné výchovy ve škole. Naučit děti a studenty svobodně výtvarně myslet a výtvarně se vyjadřovat by mělo být automatickým cílem pro všechny pedagogy výtvarné výchovy. Svoboda tvořit a svoboda vnímat umění je hlavním aspektem celé problematiky vztahu mezi člověkem a uměním. Pokud jde o vztah mezi člověkem a konkrétním dílem, myslím, že je to velmi široké téma, ve kterém bych ráda věnovala prostor ve své navazující diplomové práci.

⁹ LIESSMANN, Konrad P. *Filozofie moderního umění*. Olomouc: Votobia, 2000. 205 s. ISBN 80-7198-444-2.

7.1 Zátíší ve fotografii

Původ slova fotografie pochází z řečtiny a to ze slov fós („světlo“) a grafis („štetec“, „psací hrot“) nebo grafê, což dohromady znamená „kreslení světlem“ nebo „zprostředkování pomocí obrysů“ nebo jednoduše řečeno kreslení. Pravděpodobně poprvé termín fotografie použil John Herschel 14. března 1839 v článku: Note on the art of Photography, or The Application of the Chemical Rays of Light to the Purpose of Pictorial Representation.

7.1.1 Vynález fotografie

Při snaze najít počátky námětu zátíší ve fotografii jsem došla k překvapivému závěru, a to totiž, že zátíší ve fotografii je staré jako fotografie sama. Vynález fotografie šel ruku v ruce s novými postupy ve vědě a chemii. Díky těmto pokrokům ve zmíněných oborech mohla vůbec fotografie vzniknout. *„Když totiž budeme pokládat Niepcovu fotografii „Pohled z okna na dvůr“ (viz. Obr č. 18) z roku 1829 za technický experiment, je první obrazově komponovanou fotografií „Prostřený stůl“ (viz Obr. č 17) téhož Josepha Nicéphora Niepce z roku 1829. „Prostřený stůl“ (viz Obr. Č. 17) je evidentně zátíší, velmi pravděpodobně první tvůrčí fotografií vůbec. „*¹⁰

Obr. č. 17 Nicéphore Niépce, Prostřený stůl, 1829

Obr. č. 18 Nicéphore Niépce, Pohled z okna v Le Gras, 1829

Je zjevné proč Joseph Niépce zvolil téma zátiší. Díky dlouhým expozičním dobám a ukázněnosti zobrazovaných předmětů je zátiší z neživých předmětů samozřejmostí. Další takové fotografie můžeme najít například u Williama Foxe Talbota kde „*V jeho knize, „Tužka přírody“ najdeme i několik snímků, které bychom dnes označili jako „zátiší nalezená (na rozdíl od autorem záměrně aranžovaných).*“¹¹ Nebo fotografie zátiší v ateliéru Louise Daguerra z roku 1837 které je jednou z nejstarších daguerrotypií vůbec. (viz. Obr. Č. 19). Daguerrotypie byla metoda zhotovení přímého pozitivního obrazu na postříbřenou destičku. Jako další zlom ve vývoji byl objev barevné fotografie v roce 1861. Fyzikální princip barevné fotografie poprvé předvedl James Clerk Maxwell v Londýně 17. května 1861. Promítl na plátno současně tři černobílé snímky barevné řádové stuhy přes červený, zelený a modrý filtr, které byly předtím exponovány přes filtry stejných barev. Šlo o princip aditivního míchání barev. Tento proces byl ale velmi náročný a tedy nepoužitelný. Barevná fotografie se ještě o kousek blíže přiblížila realitě než fotografie černobílá.

Obr. č. 19 Loius Daguerre, zátiší v ateliéru, 1937

Obr. č. 20 James Clerk Maxwell, první barevná fotografie, 1861

¹¹ Zátiší. Praha : Kuklik, [199?]. 56 s. ISBN 80-901566-9-X

7.1.2 Počátek námětu zátiší ve fotografii

Začátky námětu zátiší ve fotografii tedy mají jasný původ a víme, proč jej umělci volili, šlo totiž primárně o technický problém. Samozřejmě jak je vidět na obrazové dokumentaci byli již první fotografie aranžovány s výtvarným cítěním, smyslem pro kompozici, světlo, tvar ad. Tedy nešlo jen o plánovité fotografie něčeho nehybného, šlo už o výtvarná díla. Vynález fotografie byl nesporně jeden z velmi zásadních okamžiků v dějinách umění. Mnohdy je přirovnáván také k vynálezu tiskařského stroje, který také navždy změnil šíření kultury po světě. Fotografie se také stala pomocníkem pro některé malíře, například Alfonse Muchu, který využíval fotografie jako předlohu pro malby, tedy pouze jako technickou pomůcku.

Když fotografie byla ještě v počátcích, neposkytovala fotografům velkou míru autorského zásahu do fotografie, protože jednoduše zobrazovala realitu, a tak využívala negativ k různým technikám jako například gumotisk a olejotisk. Díky těmto technikám vznikali fotografie, které už byly s autorským záměrem dotvořeny. Fotografie si dlouho hledalo místo uznání vedle malířství a jiných klasických technik, ze začátku byla dokonce někdy opovrhována. Fotografové se začali inspirovat grafikami, ale hlavně malbou. Celé jedno období se nazývá piktorialismus- podle napodobování maleb. Piktorialismus byl díky zájmu amatérů velmi rozšířený a díky pouhému napodobování a kombinování uměleckých děl dál brzdil autorský vývoj. Fotografie si ovšem vydobyla své místo na uměleckém poli. Díky zásadní změně v chápání fotografie a to sice, že fotografie není jen proces vytváření obraz, do kterého zasáhnout jen díky různým zásahům do negativu, ale že pointa tkví právě v tom obraze, v té realitě před objektivem. Díky této základní vymezenosti fotografie mohla konečně vykristalizovat v samostatné umělecké médium.

Fotografie potom mohla svobodně reagovat na vyvíjející se umělecké směry. V Čechách a na Slovensku se stali průkopníky fotografie například Vilém Hron, Jindřich Eckert, František Fridrich, Jan Kříženecký nebo Rudolf- Bruner Dvořák.

8.1 Fotografie jako obraz reality

Vynález fotografie ještě jinak velmi silně zasáhl do uměleckého světa. Najednou se fotografii podařilo něco fantastického a to totiž, znázornit skutečnost přesně takovou jaká je. Fotografie zasáhla silně a úderně tak jako realita, kterou zobrazovala. „*S rozvojem fotografie nastala situace, kdy bylo možné mechanicky rozmnožit obraz pozorované „reality“. Pro umění tak vyvstala řada teoretických otázek, na něž při vědomí důsledků nového vynálezu odpovídali mnoha různými způsoby*“¹² Například pro malířství musel být překvapující fakt, že fotografie zobrazuje lépe realitu než sebedokonalejší a nejrealističtější malba vůbec. Fotografie představuje jasně formulovanou informaci, jasně danou realitu, kterou zobrazuje.

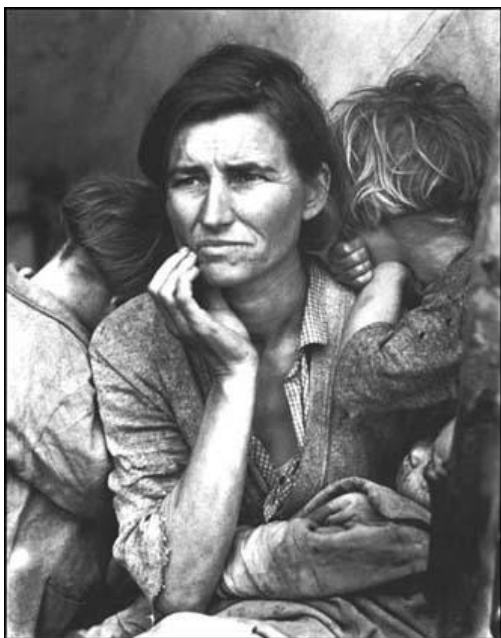
„*Fotografie a z ní odvozené prostředky jsou v hromadném sdělování výraznější než rukodělné artefakty tím, že utvářejí hustší a sugestivnější pole druhotné zkušenosti, nahrazující původní, nezprostředkovanou vazbu ke světu. Určující sociální relací sdělovacích prostředků je dynamika dopadu na individuální vědomí.*“¹³ Je to právě onen dopad na lidské vědomí, kterým fotografie „vládne“. Fotografie najednou vnesla do světa médium, které se mohlo rychleji šířit a rychleji působit na jedince. S postupným zdokonalováním postupů při fotografování, zdokonalováním samotných fotoaparátů a při vyvolávání dosáhla fotografie neuvěřitelně daleko.

Díky fotografii se síla viděného obrazu proměnila a komunikace s divákem také. „*Malířství ustupovalo s rozšiřováním fotografie z realistické symboliky, aby se rozvíjelo v tendenci k individuálnímu výrazu. Fotografování byla předurčena úloha evokovat skutečnost způsobem co možná nejbližším naší vizuální zkušenosti, rentgenování pak její*

¹² OSBORNE, R; STURGIS, D; TURNER, N. *Teorie umění*. 1. Praha : Portál, 2008. 191 s. ISBN 978-80-7367-370-3.

¹³ MOUCHA, J. *Zážitek arény : Eseje o historii fotografie a technických obrazech*. Bratislava : FOTOFO, 2004. 139 s. ISBN 80-85739-38-0.

prohloubení“. S evokováním skutečnosti také bezesporu souvisí vývoj různých fotografických disciplín, jako byla fotografie dokumentární, reportážní, reklamní. Tyto jednotlivé disciplíny se vyvíjeli a rozvíjeli a přímo souviseli s dobou, ve které vznikali.

Obr. č. 22 Dorothea Lange, *Migrant mother*, 1933

Obr. č. 21 Josef Saudek, *Růže na okně*, kol. 1956

Díky fotografii slovo „obraz“ dostalo nový význam. Obraz se stal realitou. „*Myslím si často, že naše společnosti se v krátké době rozdělí (nebo už rozděleny jsou) do dvou tříd občanů: na ty, kteří se dívají na televizi, přijímají prefabrikované obrazy, a tudíž prefabrikované definice světa, aniž by byli s to kriticky vybírat mezi přijímanými informacemi, a na ty, kteří vědí, jak zacházet s počítačem, dokáží vybírat a zpracovávat informace.*“¹⁴ Zde se dostáváme k současné době, a k problému zahlcení. Nejen, že je planeta zahlcena sama o sobě počtem obyvatel, ale je také zahlcena zvláště ve městech obrazy. Obrazy na nás denně působí. V knihách, časopisech, v televizi, v počítačích a hlavně v reklamě. Každý den jsme vystaveni neskutečnému množství obrazů, které již prošli rukama někoho jiného, jsme tedy denně konfrontováni a atakováni

¹⁴ ECO, U. *Mysl a smysl*. Břeclav : Moraviapress, 2000. 184 s. ISBN 80-86181-36-7.

zprostředkovanou realitou. Je tedy nadále na každém z nás jak se postavíme k tomuto problému a budeme sami osobně vybírat jaké obrazy a jakou realitu chceme vnímat a co si do života necháme zasahovat. „*Všechny možné estetické fenomény jsou určeny tím, že mají, “význam zpřítomněné přítomnosti”¹⁵ tedy především nezpřítomňují nic než svůj čirý zjev, na nic nepoukazují než na sebe-chceme-li, jsou to samoreferenční znaky. Při kontaktu s uměním neuděláme tedy žádnou jinou zkušenost než zkušenost umění. Teprve v reflexi na ni, v kontrastu našich zkušeností uměleckých se zkušenostmi životními, všedními, vyplyne poznání o nás samých*“.¹⁶

¹⁵ SEEL, Kunst der Entzweiung. Zum Begroff der ästhetischen Rationalität. Frankfurt nad Mohanem: Suhrkamp, 1985

¹⁶ LEISSMANN, K.P. Filozofie moderního umění. Olomouc : VOTOBIA, 2000. 205 s. ISBN 80-7198-444-2.

9.1 Zátíší v reklamě

Dlouho jsem přemýšlela, kde je dnes současné zátíší a kde ho můžeme nalézt. Odpověď mi vyvstala poměrně okamžitě. Každý den a to všude, především v reklamě. Reklama se stala naší součástí a hranice mezi uměním a reklamou se neustále proměňují a prolínají. „Rozdíly mezi svátečním a světským, vznešeným a vulgárním, vysokým a nízkým se stírají. Za této situace vědomí specifčnosti umění a ne-uměním se stírá a nekanonizované prvky z periferie umění snadno pronikají do samého středu této domény“.¹⁷ Umění samo tedy mění své hranice, řekla bych, že je neustále v pohybu, a proto také proniká například do reklamy. Jako příklad reklamní fotografie ve 20. Století v Čechách zde uvedu zejména Josefa Sudka, jehož dílo je obohacující a čerpá se z něj do dnes.

Obr. č. 24 Titulní strana časopisu Dolce Vita

Obr. č. 23 Reklama na Estée Lauder

¹⁷ GRYGAR, M. *Trvání a proměny* : Dvanáct kapitol o umění a dějinách. Praha : Torst, 2006. 412 s. ISBN 80-7215-272-6.

Zátiší, tedy jako estetické seskupení věcí, které jsou formovány do nějakého kompozičně a výtvarně uceleného celku, najdeme v reklamě. Netvrdím, že to co nám reklama ukazuje je zátiší, ale dá se za zátiší považovat. Ideálním příkladem, který velmi dobře funguje, v souvislosti se zátiším jsou luxusní časopisy. Například časopisy Dolce vita, Vogue home, Elle decoration, Art and Decoration a Luxury nám ukazují věci od bytových doplňků až po kosmetiku.

V 16. Století holandsští mistři malovali obrazy zátiší, které měli ukazovat a prezentovat bohatství, krásu a postavení ve společnosti. Stejně tak je tomu dnes, ač ne na plátnech mistrovských olejomalb, ale princip prezentace majetku, bohatství a luxusu je stále stejný.

Obr. č. 26 Strana z časopisu Elle decoration,

Obr. č. 25 Kartell design

9.1.1 Kult krásy a bohatství

Kult krásy a bohatství tedy přetrvává v dnešní době stále, ač v jiných podmínkách a v jiných mediích. Otázkou je, jestli můžeme tedy považovat tyto reklamní a reprezentující snímky za zátiší. Dnešní doba se vyznačuje zejména rychlostí, se kterou se vše mění. To co je v módě a to co uznává jako umělecké dílo, nebo naopak to co je zatracováno se mění po měsících. „ *Rychle se žije, rychle se stárne. Vše, co má teprve přijít, je už pocíťováno jako dávno známé. Nic nás vlastně ani nemůže překvapit. Mladí nejsou tak staří, aby mohli být ještě mladí. Staří nejsou tak mladí, aby zvládli své stárnutí a zavinování svého vlastního života. A tak předstírají věčné mládí. Rozdíly se stírají. Vše je podrobno aktivitě. Jen to, co je aktivní žije, vše ostatní vlastně už dávno zaniklo. Globalizovaný svět, velká světová vesnice a v ní samá činnost, horečnatá, chtějící výkony, bažící po výkonech. Ontický význam adorovaných výkonů- to je naše dnešní současnost.* “¹⁸ Podle mého názoru se zde autorka textu dotkla přesně toho, na co jsem chtěla ve své práci a této kapitole upozornit. A to, že naše doba je dobou výkonů a jedině ten kdo je výkonný je úspěšný. Jak tedy může

Obr. č. 27 Strana z časopisu Elle decoration

být zátiší stále v dnešní době aktuální? Zátiší neapeluje na zásadní bytostné otázky. Zátiší ani neřeší současné problémy ve světě. Zátiší sloužilo mnoha staletí jako ideální nástroj prezentace nových malířských, kresebných a jiných

postupů v umění. Nyní umění již nepotřebuje ukazovat nové malířské směry. Tím pádem není již přitažlivý pro dnešní dobu.

¹⁸ HOGENOVÁ, A. *K fenoménu pohybu a myšlení*. Praha : EUROLEX BOHEMIA a. s., 2006. 340 s. ISBN 80-86861-72-4.

Díky stále více okatému vzrůstání kultu bohatství a krásy lze nalézt v reklamní a propagační fotografii něco co by se dalo za zátiší označit. (viz. předchozí kapitola) Ale v naprosté většině se jedná pouze o povrchní estetiku, které nese všechny atributy zátiší, ovšem neklade si jiné cíle než prezentovat krásné a nekonfliktní obrázky.

“Vše, co vidíme v každodenním životě, nám více či méně zkresluje nabyté návyky, a tento fakt je snad zvláště citelný v době, jako je naše, protože nás film, reklama a obrázkové časopisy zavalují přívalem už předem hotových obrazů, které se k vizi mají asi tak jako předsudek k poznatku.”¹⁹ V reklamě se tedy setkáváme s plánovitě konstruovanými obrazy, které mají jasný cíl a to zaujmout a zalíbit se divákovi a v neposlední řadě prodat výrobek.

Největší rozdíl mezi zátiším, které můžeme nalézt v reklamě a zátiším jakožto klasickém uměleckém tématu je, že zátiší v reklamě si klade za cíl pouze prodat výrobek například určité věkové skupině, ženám, mužům nebo sociálním vrstvám.

Obr. č. 29 Strana z časopisu Elle Decoration

Obr. č. 28 Kartell design

¹⁹ MATISSE, H; FIALA, V. *Umění rovnováhy*. Praha : Československý spisovatel, 1961. 109 s. D-01,10062.

10.1 Zátíší v současném českém umění s vazbou na kulturu v Evropě

V současném umění najdeme zátíší jen zřídka. Zátíší vždy sloužilo jako samostatná disciplína v různých uměleckých oborech a během dlouhé doby v historii bylo jedno z nejvyužívanějších témat v malbě, kresbě i fotografii. V současné době je tomu, ale jinak. Vzhledem k rozsahu své bakalářské práce se nemohu věnovat i zahraničnímu umění, a proto zůstanu u umění v Čechách. Kam se tedy zátíší z umění vytratilo? Zajímavou myšlenku jsem našla v knize Mojžíry Grygara, cituji: *„Na druhé straně se v postmoderní tvorbě uvolňuje vnitřní soudržnost i záměrný výběr a motivace prvků, z nichž je sestaven umělecký znak. S tím souvisí i odmítání specifčnosti umělecké činnosti i oslabení axiologického přístupu k umění a ke kulturní tvorbě vůbec. Jedním ze symptomů posunu hodnotových měřítek je odbourávání hranic mezi uměním mezi uměním a masovou kulturou. Zmíněné tendence nejsou, jak již bylo připomenout, ničím zcela novým, co by se objevilo teprve dnes. Uvolňování integračních sil uměleckých systémů na počátku minulého století spolu se spontánním i systematickým průzkumem výrazových prostředků a materiálu (slov, zvuků, barev, gest, hmot) vedlo v některých případech k negaci samotného pojmu umění. Odmítání mimetismu, narušování strukturní jednoty díla, popírání panujícího hodnotového systému a afirmativní společenské funkce umění bylo v období bouřlivých sociálních otřesů zpravidla neseno velkými utopickými koncepcemi.“*²⁰

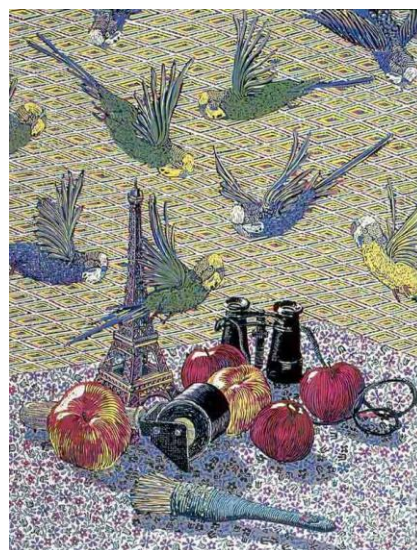
Na zátíších se již v postmoderní tvorbě jak světové i české nemusí demonstrovat převratný nový malířský styl. Zátíší v dnešní době již nemá onu aktuální naléhavost. Nemá společnosti co dál říci a dát. V dnešním umění převládá prvek šoku, provokace. V tomto ohledu se moc dobře zátíší nedá využít. Fantasticky namalovaný obraz zátíší je již pro současnou dobu poměrně málo, dnešní umění se snaží jít dál a zátíší jako téma mu nestačí.

²⁰ GRYGAR, M. *Trvání a proměny: Dvanáct kapitol o umění a dějinách*. Praha: Torst, 2006. 412 s. ISBN 80-7215-272-6.

Tento jev je úzce spjatý s dnešní společností a jejími nároky a cíly. V současné době jsou velmi důležitá témata, o kterých je třeba mluvit a upozorňovat na ně (což umění bezesporu tuto funkci zastává) jako jsou například neustále válečné konflikty, klimatické změny a další. Jen těžko si dovedu představit, že by umělec v dnešní době upoutal pozornost většího množství lidí, kdyby se jeho tvorba zúžila jen na zátiší, byť krásně namalované.

Obr. č. 30 Jan Gemrot, Still life, 2009

Obr. č. 31 Michal Cihlář, Zátiší s andulkama, 1989

Stejně tak jako hovoří Anna Hogenová ve své knize *K fenoménu pohybu a myšlení* o rychlé současné době, stejně tak cítím i současné umění. Zátiší, jak už název napovídá, zachycuje jen výřez z celkové reality. Tento výřez z reality je mrtvý, pomalý a tichý což v dnešní době nemůže zaujmout. Proto lidé vyhledávají umělecké díla, se kterými by si mohli spojit ať už svoje životní zkušenosti anebo celkové dění v současném světě. Proto jsou tyto díla logicky šokující, apelující na základní lidské pudy – protože to je přesně aktuální téma. Lidé nemají čas zabývat se ničím jiným než aktuálním děním, nezbyvá jim totiž čas se zastavit a přemýšlet.

Šokující umění s prvky provokace mají funkci jakéhosi znaku nebo kódu, který si divák velmi rychle spojí s tím, co dílo opravdu představuje. V současnosti probíhá v Rudolfinu v Praze výstava Dekadence Now- za hranicí krajnosti. Na vernisáž přišlo tolik lidí, že nebylo ani možné dostat se do vnitřních prostor galerie. Pochybuji, že výstava, která by se týkala pouze tématu zátiší by přilákala tolik návštěvníků.

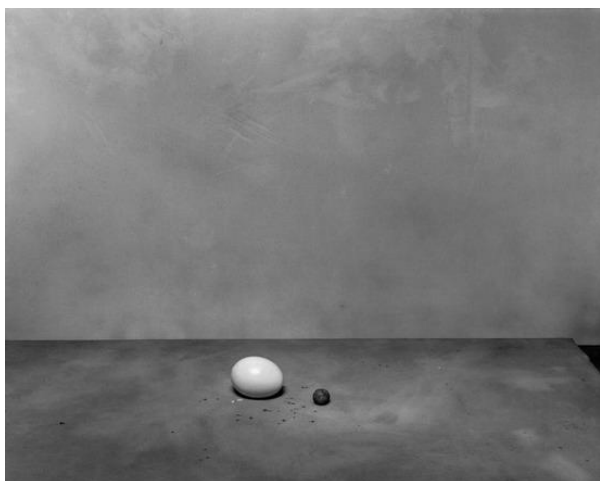

Obr. č. 32 Vladimir Jankilovski, Chlapec s dýněmi, 1986

„V současném estetickém diskursu proniká do popředí opět téma, o němž se moderna domnívala, že je již vyřešeno: přírodní krása. Nejedná se pouze o následek ekologické krize a patrného mizení přírody. Otázka možnosti estetické zkušenosti přírody ve věku jejího průmyslového ničení se obrací i k umění, které se stalo v moderně paradigmatem estetické zkušenosti. Zda je tím ovšem zproblematizováno postavení umění jako dosud upřednostňovaného prostoru reflektované estetické zkušenosti, nebo zda

připomenutí přírodní krásy představuje poslední romantický reflex před definitivní transformací na umění a techniku, musí zůstat otevřeno, tak jako mnoho jiného.“²¹.

Při psaní této bakalářské práce jsem, samozřejmě narazila na několik umělců, kteří se tvorbou zátiší zabývají. Vzhledem k rozsahu práce zde uvádím několik příkladů, které ukazují, kde se zátiší dnes nachází a kde se objevuje. Objevuje se buď v ryze

Obr. č. 34 Ivan Pinkava, *Egg and Wax*, 2003

Obr. č. 33 Ivan Pinkava, *Vanitas*, 1995

konceptuálním duchu jako například u Antonína Střížka, nebo se objevuje v hluboce individuální a intimní rovině jako jsou například fotografie Ivana Pinkavy. (viz. Obr. Č. 33, 34) Zátiší se také objevuje v tvorbě umělců, kteří se věnují hyperrealistické malbě, kde opět zaujímá jiný postoj než v předešlých příkladech. (viz. Obr. Č. 30) Ukazuje se zpět jako na zátiších v šestnáctém století, ve své realističnosti. Objevila jsem také několik jedinců, kteří se zabývají kresbou nebo malbou zátiší a podle mého názoru je z kreseb a obrazů cítit jen čistá radost a zájem o toto téma, stejně tak jako vnitřní harmonie a souznění s tímto tématem. Například Tomáš Smetana, Martin Kuriš, Petr Fiala nebo Miroslava Zychová. (viz. Obr. Č. 36) U některých umělců se zátiší objevuje jako střet s tímto klasickým tématem. Někdy možná jako záměrné součást jejich tvorby, někdy možná jen jako návrat k tomuto tématu.

²¹ LEISSMANN, Konrad P. *Filozofie moderního umění*. Olomouc : VOTOBIA, 2000. 205 s. ISBN 80-7198-444-2.

Obr. č. 36 Antonín Střížek, Metafyzické zátíší, 1998

Obr. č. 35 Miroslava Zychová, Terárium, 1998

Zátíší poskytuje nesmírnou šíři zobrazení a vnímání. A přesně v této šíři lze nalézt zátíší skoro kdekoli. Osobně si myslím, že tak jak se témata v umění vracejí tak se stejně vrátí i zátíší. Až naše hektická doba bude potřebovat zklidnění a usebrání se do sebe, podle mě téma zátíší opět bude aktuální a bude součástí umění v budoucnosti a bude stejně výrazné jako jiná témata.

Jakoby zátíší v dnešní době spalo. Jako by tiše čekalo na svůj čas, až bude zase moci komunikovat s divákem přes předměty a tichý vnitřní svět.

2. Pedagogická část s didaktickou aplikací

Výtvarný projekt a jeho využití spolu s fotografií

Téma zátiší jsem si vybrala zejména z důvodu ideálního využití v didaktické části. Zátiší je ideálním nástrojem jak děti a studenty naučit absolutním základům kompozice, kontrastů, barevnosti a perspektivy. Řekla bych, že ovládat dobře tyto základy formuje výtvarné cítění a vnímání do dalšího tvořivého vývoje studentů.

Stojím zde ovšem před zásadním problémem. Zátiší by se mohlo zdát jako nudné téma. Zátiší jsou „jen“ nějak seskupené předměty. Jsou to jen předměty, které někde leží, nebo je někdo takhle postavil. Základní myšlenkou mé didaktické části bylo zejména, jak přinést žáků toto téma co nejbližší k nim a aktuálností, kterou si budou moci vztáhnout sami na sebe a na svět a dobu ve které žijí.“ *Zaujmout je výtvarnou činností, činností vytvářející, se zdá být málem vyloučené. Vždyť mohou bez námahy pořizovat, přijímat, stahovat a dál posílat množství, hotových, prefabrikovaných a technicky dokonalých obrazů*“²² Proto pro mne hlavním úkolem zůstává nenápadně vtáhnout žáky do relativně nezajímavého tématu a pokusit se jim ukázat novou realitu, kterou skrze zátiší a fotografii mohou vidět.

Hlavní motivací proč se zaměřit na úplné základy ve výtvarné výchově pro mě byly hodiny Autorské dokumentární fotografie na Pedagogické fakultě pod vedením PhDr. Jana Šmída. Velká část studentů, zvláště studenti, kteří vystudovali gymnázia. Což zde není řečeno jako kritika, ale jako upozornění. Za několik semestrů fotografie jsem si uvědomila, jak tyto základy z výtvarné výchovy některým studentům znatelně chybí. Napadlo mě proč tedy nevytvořit projekt, který by tyto základy zahrnul a nejen, že by dětem a studentům

²² ŠAMŠULA, P; HUŠKOVÁ, J. *Jako na nová vrata?*. Výtvarná výchova : časopis pro výtvarnou a obecně estetickou výchovu školní a mimoškolní. 2007, 1, s. 4-8. ISSN 1210-3691.

pomohl v dalším výtvarném vyjadřování, ale také v běžném životě, v kterém se digitální fotografie stává nedílnou součástí.

V současné době neustále vzrůstá trend digitální fotografie. Je poměrně finančně dostupná a stala se součástí skoro každé rodiny. Proto bych ráda digitální fotografii využila ve svém projektu Zátíší. Digitální fotografie také nabízí jednu zásadní výhodu, okamžitou zpětnou vazbu. Děti nebo studenti mohou okamžitě a během výuky pozorovat vývoj svojí práce. Zde se nabízí ideální propojení s projektorem nebo ukázkou fotografií na počítači.

Zásadní je pro mne také aby výtvarný projekt nenásilnou cestou, přirozenou pro věk a schopnosti žáků, naučil a rozvinul jejich základní dovednosti ve výtvarné výchově.

Výtvarný projekt je připraven pro první stupeň základní školy. Konkrétně pro žáky 4-5 třídy. Projekt je tedy koncipován pro děti ve věku 9-10 let. Tento výtvarný projekt, který se souhrnně jmenuje Zátíší, by měl nenásilným a přirozeným způsobem žáky seznámit s problematikou základních „řemeslných dovedností“ jako je práce s kompozicí, světlem a barvami. Jako součást projektu bude zahrnuta také fotografie, která žákům otvírá práci s novým médiem, která je v dnešní době nepostradatelná.

Výtvarný projekt - Zátíší

Úkol č. 1

Tvary a jejich svět

V prvním úkolu tohoto projektu by měli žáci poznávat a vnímat tvary kolem sebe. Tento první úkol je koncipován tak, aby žákům předvedl hlavně vztahy mezi plochou a prostorem. Žáci by měli pochopit díky úkolu základy perspektivy.

Motivace: Jak velký je tvar? Má hrany? Může být ostrý nebo je tupý? Má oblé strany nebo není v ruce moc příjemný? Je tvrdý na dotek nebo měkký? Kolik tvarů znám? Čtverec, kruh, koule, kvádr, obdélník, kužel. Jsou i jiné tvary? Jaké? Kde všude kolem sebe mohu, najít tvary? Co se stane, když vedle docela malinké knihy dám velikou knihu? Najednou je malá kniha ještě menší!

Přidaná hodnota: Poznávání tvarů, uvědomění se rozmanitosti a rozdílů. Kontrasty mezi tvary. Pochopení prostoru a plošnosti. Orientace v plošné a prostorové tvorbě.

Výtvarný problém: Prostor, tvar, plocha a vztahy mezi nimi

Výtvarná kultura: Piet Mondrian, František Kupka, Pablo Picasso

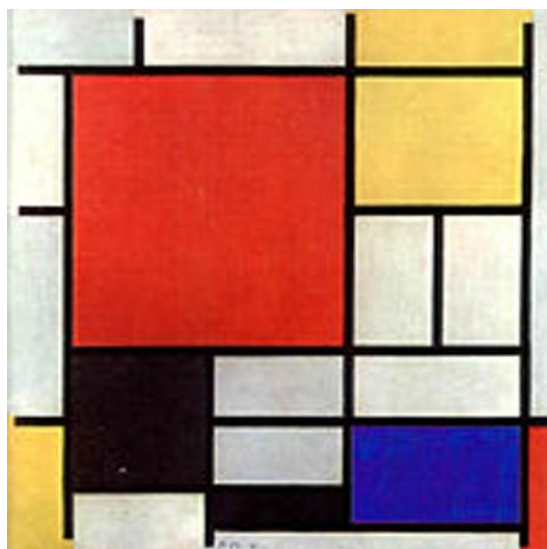
Výtvarná technika: Stříhání tvarů z různých papírů s inspirací z výtvarné kultury, lepení na velké formáty papíru. (plocha) Lepení a mačkání jednoduchých tvarů jako koule, válce, následné stavění do celku. (prostor) Fotografování, následné promítání snímku, sestavených předmětů.

Obr. č. 37 Pablo Picasso, Zátiší s kytarou a mandolínou, 1924

Obr. č. 38 František Kupka, vertikální studie v žluté, 1915

Obr. č. 39 Piet Mondrian, Kompozice, 1921

Úkol č. 2

Barvy kolem nás

V druhém úkolu by se žáci měli naučit vnímat barvy a jejich vztahy mezi sebou. Stejně tak by si měli uvědomit svůj vztah k barvám. V neposlední řadě by měli objevit volnost a radost z volné malby, kde svobodně kombinují barvy.

Motivace: Barvy, zelená modrozelená, červená, rudá, šarlatová, cihlová, oranžová, žluté atd. Jaké jsou citové přiřazení k barvám? Co v nás podněcuje červená? Kolik kombinací barev lze namíchat? Jde nalézt novou barvu? Přírodní barviva ze země. Barvy z minerálů. Barvy jsou všude kolem nás. Jak by vypadal svět bez barev? Jak by vypadala barva, do které bych se chtěla na den ponořit a stát se její součástí? Jaká barva ke mně patří? K mojí mamince, tatínkovi atd.? Která mě uklidňuje? Kterou nesnáším? Která mi přijde nechutná a proč?

Přidaná hodnota: Umění se vcítit, cítit a výtvarně přemýšlet v barvách. Vnímání barev a emocí a pocitů kolem nich. Uvolnění a odkostnění od realistického zobrazení

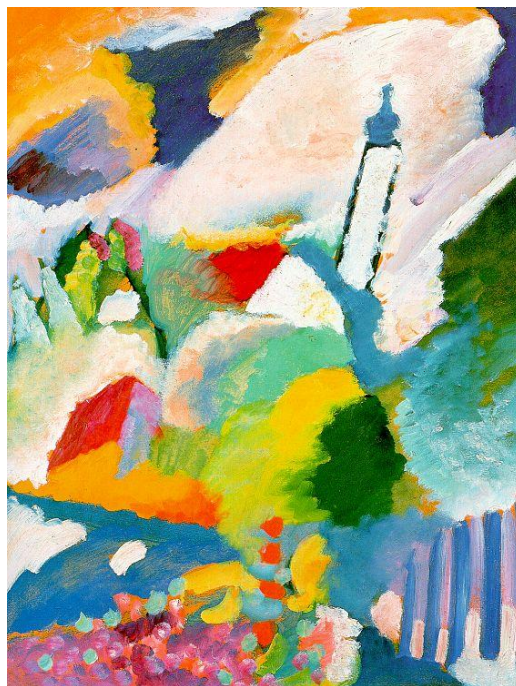
Výtvarný problém: seznámení se s technikami malby, vnímání barev, kontrastů, pochopení vztahů mezi barvami, teorie barev

Výtvarná kultura: M. Rothko, V. Kandinskij, O. Slavík, J. Sopko

Výtvarná technika: Rozměrné malby čtyřmi barvami

Obr. č. 41 Mark Rothko, Red, Orange, Tan, and Purple, 1949

Obr. č. 40 Wassily Kandinsky, Kostel v Marnau, 1910

Obr. č. 43 Otakar Slavík: Kůň / 2008

Obr. č. 42 Jiří Sopko, Sníh, 1998

Úkol č. 3

Plocha jako plátno k využití

Třetí úkol se týká plošného zobrazení a plošného chápání. Pro žáky, kteří se denně setkávají s reklamou, je nezbytnou součástí jejich každodenního života. V tomto úkolu by měli pochopit zákonitosti plochy s pomocí vazby na výtvarné kultury, jako je design, reklama. Mohou využít osvojené znalosti z předchozích dvou úkolů o tvarech a vztazích mezi barvami.

Motivace: hračky, nádobí, porcelán, světla, lampy, nábytek, design, plakáty, poutače, obaly na knihy, Cd, nápisy, knihy, ilustrace, časopisy, grafický design, loga, navrhování oblečení, móda, obaly na lahve od pití, fotografie užitá v reklamě.

Přidaná hodnota: Vnímání umění kolem nás nejen v galeriích a architektuře ale i v běžných věcech, které denně používáme. Praxe a naučení se myslet plošně a stylizovat.

Výtvarný problém: Plošné myšlení a stylizace. Práce s novými médii.

Výtvarná kultura: J. Sutnar, J. Sudek, A. Mucha, A. Warhol

Výtvarná technika: plošná malba plakátu na téma „Předměty na mém nočním stolku“

V tomto úkolu se nabízí také pomoc učitele se závěrečným fotografováním plakátů. Plakát, již jednou vzniklý plošný objekt, lze posunout ještě dál následným fotografováním. Ne ve smyslu záznamu skutečnosti, ale jako dalšího kroku. Fotografování a následné upravení fotek v počítači, by se přímo dotklo reklamního využití. Žáci by si vyzkoušeli jednoduché principy úpravy fotografie spolu s fotografováním za účelem rozpracování tématu o krok dál.

Obr. č. 46 Obr. č. 16 Josef Sudek, Jaroslav Sutnar,
Porcelánová souprava pro krásnou Jizbu, 1928-1932

Obr. č. 44 J.Sudek Panorama, Zátiší na křivém talíři,
1950

Obr. č. 45 Alfons Mucha, Princezna Hyacinta

ANDY WARHOL
Obr. č. 47 Andy Warhol, 1962

Úkol č. 4

Tma a světlo

Tento úkol by měl žákům otevřít téma kresby. Hlavně, ale vnímání světla, tmy. Kontrastů. Stínů kolem předmětů. Rozdíly mezi umělým a přirozeným světlem. Spolu s vnímáním těchto aspektů, lze při kresbě předmětů docílit i vnímání perspektivy. Žáci se budou věnovat kresbě uhlím, kde žáci také poznají nový rozměr vyjádření pouze v černé a bílé barvě. Nový pohled na skutečnost. Detail.

Motivace: Tma, světlo, stíny. Stín kolem lampičky, kolem svíčky, stín když svítí slunce přes větve. Světlo z baterky dopadající na předměty v naprosté tmě. Kdy ještě vidíme a rozeznáme obrysy a kdy už ne? Je tma strašidelná? Můžou i stíny být strašidelné? Tajemnost tmy a stínů. Světlo jako opak. Pojem světla a tmy jako dobra a zla. Světlo svítící skrze sklenici, igelitový pytlík, barevný papír.

Přidaná hodnota: Vnímání stínů, světla, tmy, kontrastů Naučení se zacházet s uhlím, kresbou. Mazání uhlí, šrafování, vnímání kresby jako východiska pro vyjádření.

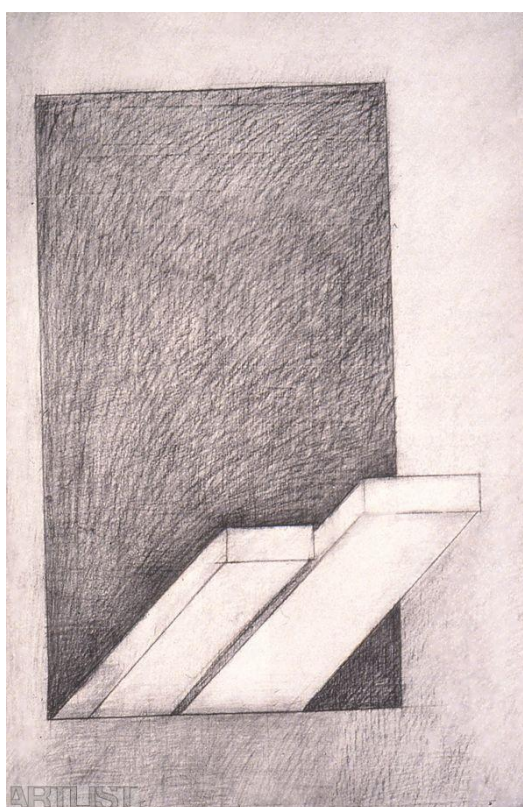
Výtvarný problém: Prostor, tvar, kontrasty, detail

Výtvarná kultura: J. Kornatovský, J. Svobodová

Výtvarná technika: Kresba uhlím na velký formát, kresba dvou předmětů z penálu

Obr. č. 48 Jiří Kornatovský, Malá meditace, 2008

Obr. č. 49 Jitka Svobodová, Prkna, 1975

Úkol č. 5

Fotografie jako sdělení obrazu

Hlavním prvkem tohoto úkolu bude již samostatné fotografování. Žáci si sami sestaví svoje osobní zátiší z předmětů, které si sami vyberou. V tomto úkolu pochopí rozdíly mezi zátiším aranžovaným a nalezeným zátiším. Sami si naaranžují předměty, tak jak budou chtít. Žáci by měli pochopit zásady při fotografování, jako je nasvícení, ostrost, vzdálenost od fotografovaných předmětů, nutnost stativu ad. Při fotografování se žákům nabídne nový pohled na svět skrz hledáček ve fotoaparátu. Záznam reality s prvky vlastního osobního výtvarného vnímání jim otevře další dveře ve výtvarném vyjadřování.

Motivace: Co je to fotografie? Kdo zná fotografie, kde jsou nějaké předměty? Jsou nějak seskupené? Co je to aranžované a nalezené zátiší? Kde je můžeme vidět? Fotografie jako záznam něčeho jedinečného. Záznam okamžiku. Ticho, klid. Světlo, tma, stíny, nasvícení. Co chci fotografovat? Proč? Jak? Chci fotografovat jen to, co se mi líbí? Dívání se na svět jinýma očima- očima fotoaparátu.

Přidaná hodnota: Nové vnímání reality, fotografie jako možnost vyjádření sám sebe

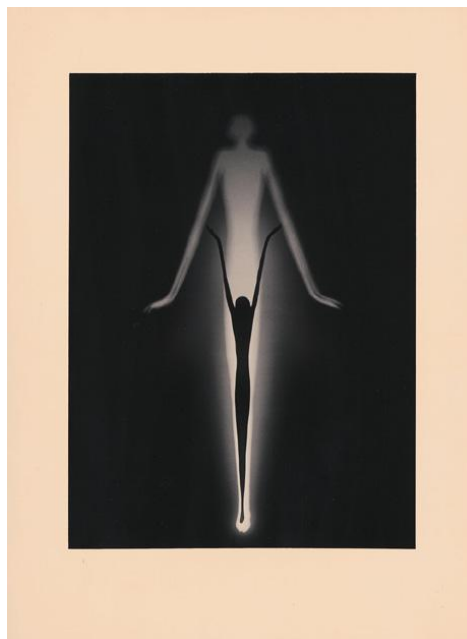
Výtvarný problém: světlo, kompozice, stíny, tma, formát, koncept, výběr fotografie

Výtvarná kultura: J. Sudek, F. Drtikol, J. Funke

Výtvarná technika: digitální fotografie

Obr. č. 50 Josef Sudek, Cibule, 1958

Obr. č. 51 František Drtikol, Duše, 1931

Obr. č. 52 Jaromír Funke, Abstrakce, 1928–1929

Úkol č. 6

Tvary a jejich život

Tento úkol by měl posunout a rozvinout téma zátiší. Jedná se o prostorovou instalaci z geometrických předmětů, které jsou k nalezení doma. V tomto úkolu by se mělo propojit prostorové chápání žáků spolu s fotografií, kterou lze využít jako záznam instalace, ale také jako samostatné individuálně koncipované fotografie jednotlivými žáky. V tomto úkolu jde zejména o propojení všech předchozích úkolů spolu s fotografií jako východiskem.

Motivace: Prostor, exteriéry, interiéry, divadlo, scéna, scénografie, opony, sedadla, balkony atd. Prostor před divákem, prostor co je vidět a prostor co není vidět. Co všechno chci divákovi na fotografii ukázat? Jak předměty vytvářejí prostor? Krabice jako zmenšené divadlo. Předměty co hrají divadlo. Tiché divadlo.

Přidaná hodnota: Rozšíření znalostí perspektivy a kompozice. Schopnost vytvářet trojrozměrný prostor. Uvědomění si fotografie jako pomocného nebo naopak zásadního média k vlastnímu vyjádření. Osvojení si základních dovedností digitální fotografie

Výtvarný problém: Vztah hloubky a plošnosti. Perspektiva, nasvícení prostoru

Výtvarná kultura: William Shakespeare, F. Muzika

Výtvarná technika: Návrh scény pro divadelní hru s názvem „Tvary a jejich život“, modelace v lepenkové krabici- realizace

Obr. č. 53 František Muzika, Keř v modré, 1948

Úkol č. 7

Divadelní představení „Neživé obrazy“

V posledním úkolu by měli žáci přirozeně zkusit využít, co se naučily v předchozích úkolech. Poslední úkol by měl udělat závěr nad celým projektem. Zábavnou formou divadelního představení, kde se nebude mluvit ani vyjadřovat pohybem by se i stydlivý žáci měli uvolnit a stát se součástí celého projektu s názvem zátiší. Tento úkol je propojen s fotografií, která na konci s pomocí výtvarného pedagoga zachytí jedinečné okamžiky, jedinečnou intimitu okamžiku, kdy se děti sami stanou „zátišími“. Tento úkol lze využít buď jen jako záznam dění ve třídě, nebo přímo divadelní představení pro rodiče. Spojení s hudbou se v tomto případě přímo nabízí.

Motivace: Věci. Jak asi žijí? Co je napadá, když celý den stojí na polici? Používá je někdo? Baví je to? Nebo nic necítit? Předměty kolem nás ve třídě, v kuchyni, v koupelně. Co kdybych já byl věc? Co bych chtěl být? Něco užitečného? Z jakého bych byl materiálu? Jak bych chtěl, aby se semnou zacházelo? Jaká hudba by se hodila ke mně, kdybych se stal věcí? Hudba jako vyjádření tvaru předmětu.

Přidaná hodnota: Hlubší propojení s tématem. Osobní vnímání a transformace tématu k intimnější formě, práce v kolektivu, organizace, vyjádření se postojem těla atd.

Výtvarný problém: vyjádření sám sebe před fotoaparátem, fotografie, nasvícení, hudba ve spojení s divadlem.

Výtvarná kultura: Laterna Magika, různé hudební žánry od afrických bubnů, Mozarta až po techno, F. Drtikol

Obr. č. 54 Laterna MAGIKA, představení Graffiti

3. PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Tři podoby

Ve své osobní tvorbě jsem vždy dávala přednost malbě, velkým formátům a expresivnímu vyjádření sebe samotné. Zpracovat bakalářskou práci, která se týká něčeho jiného, pro mě byla od prvního okamžiku výzva. Kresba a malba zátiší mě provázela již od základní školy a postupně se nároky na provedení zátiší zvyšovaly. Čtyři roky na střední škole jsem zátiší kreslila a malovala. Na Pedagogické fakultě UK jsem také kreslila a malovala zátiší. Uvědomuji si, že jako studijní kresba zátiší poskytuje ideální námět pro výuku. Dokonce jsem se chvíli věnovala i fotografování a parafrázování slavných zátiší. Pak mi ale došlo, že stále jen napodobuji. Že do zátiší nevnáším sebe samu. Jednoduše z důvodu únavy z tématu, kdy jsem dokola kreslila zátiší- studijní kresby. Teprve při fotografování se mi rozšířil obzor a začala jsem se věnovat tématu zátiší z daleko osobnějšího a intimnějšího úhlu než předtím. Spolu se změnami a vývojem situací ve svém životě jsem jinak reagovala na toto téma. Přestala jsem vnímat zátiší jako objekt detailní kresby, ale jako nesmírně široké téma, v kterém se mohu svobodně projevit a vyjádřit tak jako v každé jiné technice. Zátiší mi poskytlo jakési bílé plátno pro fotografování, kdy jsem se snažila vnímat svět v menším měřítku, v měřítku každodenně používaných, ignorovaných předmětů všude kolem sebe. Uvědomila jsem si, čím se doma obklopuji a proč. Nalezená zátiší, která jsem nacházela u sebe doma, na chalupě a u rodičů se mě totiž přímo týkali. S těmito předměty jsem vyrůstala a nikdy mě nenapadlo je zapojit do svého výtvarného projevu. Ve své praktické části bakalářské práce, jsem se snažila využít maximum teoretických znalostí a maximum toho co jsem se zatím naučila.

Praktickou část zde dělím do dvou částí, jednu, kde se zabývám holandskými zátišími a jejich parafrázemi. Snažila jsem se podrobně prostudovat holandské malby.

Navštívila jsem Louvre, kde jsem strávila mnoho hodin v křídle budovy jen s touto tematikou. Zátíší z této doby mě začala fascinovat a přitahovat. Zvláště když je jimi člověk obklopen. Využila jsem všech svých pocitů z těchto maleb a snažila jsem se je přenést a přemodelovat do fotografie. Nekopírovala jsem konkrétní díla, která bych se snažila maximálně napodobit. Tak jako v malbě miluji volnost, volnost jsem potřebovala cítit i při aranžování „dokonale“ vypadajících zátíších.

V první části mého autorského zpracování zadání jsem se věnovala holandskému zátíší a jeho postupným proměnám ve třech snímcích. První fotografie zachycuje aranžovanou skutečnost, dokonalou, perfektní a bohatou. Druhý snímek je rovněž aranžovaný. V teoretické části své bakalářské práce se věnuji tématu zátíší v reklamě. Rozpracovala jsem tedy dál zátíší a posunula jej do současné roviny. Spolu s jídlem a nádobím, které se dnes používá. S využitím modrých filtrů a ideálního tvrdého nasvícení jsem dosáhla chladně, vypočítavě, strohému zátíší. Zátíší se zdáním zdravé stravy jako by vypadlo z kanceláře, či lékařské ordinace. Je ploché, bezvýrazné a bezvýznamné. Kontrastuje tak ideálně s prvním snímkem. Třetí fotografie ukazuje posun ještě dál. Je vidět přímý rozklad a záznam z fotografování zátíší. Je v něm zachycena nejjemnější intimita skutečnosti a okamžiku. Na této fotografii je vidět nespočet drobných zátíší, které tvoří ve fotografii výtvarně ucelený celek. Toto zátíší přímo reflektuje mě samotnou. Vždy když pracuji, nebo tvořím, jsem obklopena nepořádkem. Tato fotografie se hluboce dotýká mé vlastní tvorby a mě samotné.

Poslední fotografie z cyklu ukazuje závěrečný posun a rozklad od aranžovaného zátíší po zátíší nalezené, přirozené. Díváme se tedy na tichý snímek, kterým jsem zachytila opravdovou realitu ve své podstatě. Nalezená, spíš „domácí zátíší“ pro mě skýtají hloubku a krásu, kterou mě fascinuje uvědomovat si, pracovat s ní a promítat jí do vlastní tvorby.

Tyto tři snímky tvoří jednotný celek, který ukazuje mě samotnou skrze předměty, s kterými denně žiji, používám je nebo měli a mají význam v mém životě.

3.1.1 Já a zátiší

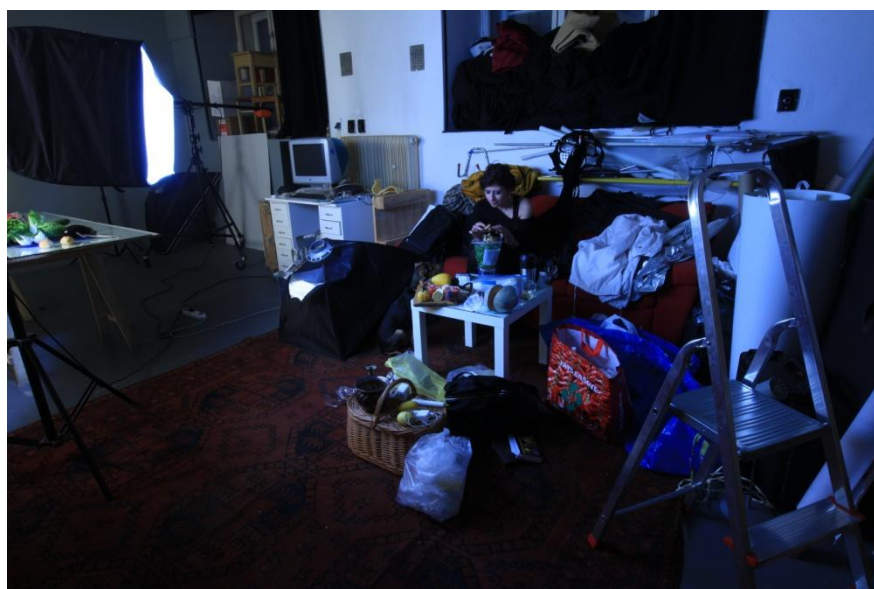
Druhá část bude obsahovat také portfolio dvaceti fotografií, přímo související s tímto tématem, které reflektuje vývoj a kroky mojí fotografické tvorby, která se tématem zátiší zabývá. Je to velmi osobní výpověď o mém vztahu k tomuto tématu. Snažila jsem se zde zachytit celý posun mé práce.

Obr. Č. 55 Kristýna Kuklíková, Zátiší I. , 2010

Obr. Č. 56 Kristýna Kuklíková, Zátiší II. , 2010

Obr. Č. 57 Kristýna Kuklíková, Zátiší III. , 2010

Závěr

Na konec své bakalářské práce dodávám shrnutí toho, co jsem napsala. Díky rozsahu jsem se dostatečně nemohla věnovat současnému umění a tématu zátiší v celosvětovém měřítku. Myslím, ale že jsem poukázala na některé současné trendy a dala jsem je do souvislostí s tématem zátiší. Snažila jsem se uchopit toto téma co nejkomplexněji a ukázat na jeho nejdůležitější aspekty ať už se to týká formy, zpracování nebo doby ve které vznikali.

Pevně doufám, že moje bakalářská práce ukazuje nesmírnou bohatost a krásu tohoto tématu, která tak úzce souvisí s naším každodenním životem a světem ve kterém žijeme.

V didaktické části jsem se snažila co nejlépe konstruovat výtvarný projekt na téma zátiší, který by toto téma propojil s fotografií a naučil děti vnímat realitu přes hledáček fotoaparátu. Doufám, že se mi povedlo sestavit takový projekt, díky kterému by si děti vzali základy výtvarného vyjadřování i do běžného života.

Tato bakalářská práce mi otevřela toto téma daleko víc, než jsem si na začátku myslela a přímo se protíná s mojí osobní tvorbou.

5. Použitá literatura

BLÁHA, J.; ŠAMŠULA, P. *Průvodce výtvarným uměním III*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství práce, s.r.o. Středisko pedagogické literatury Praha, 1996.

CUMMING, R.. *Umění*. Praha : Slovart, 2007. 509 s. ISBN 978-80-7209-971-9.

ECO, U. *Bludiště seznamů*. Praha : Argo, 2009. 408 s. ISBN 978-80-257-0164-5.

ECO, U. *Mysl a smysl*. Břeclav : Moraviapress, 2000. 184 s. ISBN 80-86181-36-7. 128 s. ISBN 80-208-0386-6.

GRYGAR, M. *Trvání a proměny* : Dvanáct kapitol o umění a dějinách. Praha : Torst, 2006. 412 s. ISBN 80-7215-272-6.

HOGENOVÁ, A. *K fenoménu pohybu a myšlení*. Praha : EUROLEX BOHEMIA a. s., 2006. 340 s. ISBN 80-86861-72-4.

LIESSMANN, K. *Filozofie moderního umění*. Olomouc: Votobia, 2000. 205 s. ISBN 80-7198-444-2.

MATISSE, H.; FIALA, Vlastimil. *Umění rovnováhy*. Praha : Československý spisovatel, 1961. 109 s. D-01,10062.

MOUCHA, J. *Zážitek arény : Eseje o historii fotografie a technických obrazech*. Bratislava : FOTOFO, 2004. 139 s. ISBN 80-85739-38-0.

MUKAŘOSVKÝ, J. *Umělecké dílo jako znak: Z univerzitních přednášek 1936-1939*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, v.v.i., 2008. 137 s. ISBN 978-80-85778-62-5, EAN 978-80-85-778-62-5.

OSBORNE, R; STURGIS, D; TURNER, N. *Teorie umění*. 1. Praha : Portál, 2008. 191 s. ISBN 978-80-7367-370-3.

SEEL, *Kunst der Entzweiung. Zum Begroff der ästhetischen Rationalität*. Frankfurt nad Mohanem: Suhrkamp, 1985

Současná minulost : *Česká postmoderní moderna 1960 - 2000*. České Budějovice : Tiskárna KAVKA, 2000. 174 s. ISBN 80-85857-37-5.

ŠAMŠULA, P; HUŠKOVÁ, J. *Jako na nová vrata?. Výtvarná výchova : časopis pro výtvarnou a obecně estetickou výchovu školní a mimoškolní*. 2007, 1, s. 4-8. ISSN 1210-3691.

Zátiší. Praha : Kuklik, [199?]. 56 s. ISBN 80-901566-9-X

6. Seznam vyobrazení v textu

Obr. č. 1 Jacopo de'Barbari, zátiší s koroptví a rukavicemi, 1504

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/fa/Jacopo_de%27_Barbari_001.jpg

Obr. č.02 Nástěnná malba, Pompeje, 1. stol. n. l

<http://www.theartwolf.com/articles/images/still-life-bowl-pompeii.jpg>

Obr. č. 3 Caravaggio, Košík ovoce, 1595-1600

<http://www.abcgallery.com/C/caravaggio/caravaggio28.html>

Obr. č. 4 Jan van Huysum, Váza s květinami ve výklenku, 1720-1740

<http://www.lib-art.com/imgpaintingthumb/6/8/t30686-vase-of-flowers-in-a-niche-huysum-jan-van.jpg>

Obr. č. 5 Jan Davidszde de Heem, Nature morte au citron pelé, 1606

Archiv Kristýna Kuklíková

Obr. č. 6 Jean-Baptiste-Simeon Chardin, Rejnok, 1728

http://www.artchiv.info/galerie/_large.php?workID=10457

Obr. č. 7 Anne Vallayer-Coster, Atributy hudby, 1770

http://farm2.static.flickr.com/1269/718254232_71f9794ba8.jpg

Obr. č. 8 Claude Monet, zátiší s melounem, 1872

http://hoocher.com/Claude_Monet/Monet_Claude_Still_Life_With_Melon.jpg

Obr. č. 9 Paul Gauguin, Zátiší s banány, 1891

<http://www.artwallpaper.com/8803/Gauguin+Paul/The+meal+%28Still+Life+with+bananas%29>

Obr. č. 10 Paul Cézanne, sádrový kupido a "anatomie", kol. r. 1895

http://www.elpais.com/recorte/20080625elpepucul_8/LCO340/Ies/Bodegon_cupido_yeso_1891_Cezanne.jpg

Obr. č. 11 Edvard Munch, Křik, 1893

http://www.jim3dlong.com/1893_Edvard_Munch_The_Scream-WR400.jpg

Obr. č. 12 Georges Braque, Ovoce, Džbán a dýmka, 1924-1928

<http://www.redkettle.com/images/products/contemporary-canada/braque-still-life-pitcher.jpg>

Obr. č. 13 Pablo Picasso, Zátíší s lahví rumu, 1911

http://www.artfactory.com/art_appreciation/art_movements/art%20movements/cubcub/still_life_with_mandolin.jpg

Obr. č. 14 Kristýna Kuklíková, Zátíší v přírodě, 2009

Obr. č. 15 Helena Poláková, bez názvu

Archiv Kristýna Kuklíková

Obr. č. 16 Josef Sudek, Jaroslav Sutnar, Porcelánová souprava pro krásnou Jizbu, 1928-1932

Archiv Kristýna Kuklíková

Obr. č. 17 Nicéphore Niépce, Pohled z okna v Le Gras, 1829 +

Obr. č. 18 Nicéphore Niépce, Prostřený stůl, 1829

Archiv Kristýna Kuklíková

Obr. č. 19 James Clerk Maxwell, první barevná fotografie, 1861

<http://www.studiostratford.co.uk/images/history/bigFirstColour.jpg>

Obr. č. 20 Loius Daguerre, zátíší v atelieru, 1937

http://cs.wikipedia.org/wiki/Louis_Daguerre

Obr. č. 21 Josef Saudek, Růže na okně, kol. 1956

<http://www.fotopraha.com/foto-clanky/ruze-na-okne.jpg>

Obr. č. 22 Dorothea Lange, Migrant mother, 1933

http://www.loc.gov/rr/print/list/128_migm.html

Obr. č. 23 Reklama na Estée Lauder

<http://www.esteelauder.com/>

Obr. č. 55 Titulní strana časopisu Dolce Vita

<http://www.dolcevita.com/>

Obr. č. 25 Strana z časopisu Elle decoration,

<http://cloudberryliving.blogspot.com/>

Obr. č. 26 Kartell design

<http://www.misterdesign.nl/>

Obr. č. 56 Strana z časopisu Elle decoration

<http://cloudberryliving.blogspot.com/>

Obr. č. 57 Kartell design

<http://www.misterdesign.nl/>

Obr. č. 58 Strana z časopisu Elle Decoration

<http://cloudberryliving.blogspot.com/>

Obr. č. 59 Jan Gemrot, Still life, 2009

<http://www.jangemrot.com/paintings.html>

Obr. č. 31 Michal Cihlár, Zátíší s andulkama, 1989

<http://artlist.cz/?id=168>

Obr. č. 32 Vladimír Jankilovski, Chlapec s dýněmi, 1986

Zátíší. Praha : Kuklik, [199?]. 56 s. ISBN 80-901566-9-X

Obr. č. 60 Ivan Pinkava, Egg and Wax, 2003

<http://www.ivanpinkava.com/en/showcase.php?photo=9>

Obr. č. 33 Ivan Pinkava, Vanitas, 1995

<http://www.ivanpinkava.com/en/showcase.php?photo=5>

Obr. č. 35 Jan Strížek, Metafyzické zátíší, 1998

http://www.fcca.cz/fca/shared/collection/hq/Strizek-Metafyzicke_zatisi.jpg

Obr. č. 36 Miroslava Zychová, Terárium, 1998

<Http://www.upce.cz/zazemi/univ-galerie/uskutec-vystavy/rok-2006/zychova.pdf>

Obr. č. 37 Pablo Picasso, Zátíší s kytarou a mandolínou, 1924

http://www.paintinghere.com/painting/Mandolin_and_Guitar_2836.html

Obr. č. 38 František Kupka, vertikální studie v žluté, 1915

http://3.bp.blogspot.com/_rvPvsl2mbuI/S7ySUMG4S9I/AAAAAAAAA_M/U6kCmfhV6y8/s1600/Vertical+Study+in+Yellow.jpg

Obr. č. 39 Piet Mondrian, Kompozice, 1921

<http://www.lanevatile.com/wp-content/uploads/2010/02/mondrian.jpg>

Obr. č. 61 Wassily Kandinsky, Kostel v Marnau, 1910

<http://cgfa.acropolisinc.com/kandinsky/p-kandinsky10.htm>

Obr. č. 41 Mark Rothko, Red, Orange, Tan, and Purple,

1949[http://images.quickblogcast.com/107788-](http://images.quickblogcast.com/107788-100620/346px_mark_rothko_red_orange_tan_purple_Buy_sell_original_fine_art_online_gallery_capucines_boulevard_cappy_price_robert_romero.jpg)

[100620/346px_mark_rothko_red_orange_tan_purple_Buy_sell_original_fine_art_online_gallery_capucines_boulevard_cappy_price_robert_romero.jpg](http://images.quickblogcast.com/107788-100620/346px_mark_rothko_red_orange_tan_purple_Buy_sell_original_fine_art_online_gallery_capucines_boulevard_cappy_price_robert_romero.jpg)

Obr. č. 42 Jiří Sopko, Sníh, 1998

http://img.radio.cz/pictures/kultura/sopko_hlavyx.jpg

Obr. č. 62 Otakar Slavík: Kůň / 2008

http://www.artantiques.cz/08/10/0810_soubory/0810rozhovor_soubory/image005.jpg

Obr. č. 63 J.Sudek Panorama, Zátíší na křivém talíři, 1950

Archiv Kristýna Kuklíková

Obr. č. 64 Alfons Mucha, Princezna Hyacinta

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f0/Mucha,_Alfons_-_Prinzessin_Hyazinthe_-_1911.jp

Obr. č. 65 Obr. č. 16 Josef Sudek, Jaroslav Sutnar, Porcelánová souprava pro krásnou Jizbu, 1928-1932

<http://www.cohnauction.cz/images/predmety/cajova-souprava-b.jpg>

Obr. č. 66 Andy Warhol, 1962

<http://abagond.files.wordpress.com/2008/09/marilyn12.jpg>

Obr. č. 67 Jiří Kornatovský, Malá meditace, 2008

http://www.art.cz/polozky.php?item_id=513&aukce_id=14&odkud=vysledky

Obr. č. 68 Jitka Svobodová, Prkna, 1975

<http://artlist.cz/?id=1119>

Obr. č. 69 Josef Sudek, Cibule, 1958

http://img1.liveinternet.ru/images/attach/c/0//44/211/44211955_1243163873_zatisi_cibule.jpg

Obr. č. 51 František Drtikol, Duše, 1931

http://www.ambrosiana.cz/cz/obr/portfolio_imgs/pfcz9.html

Obr. č. 70 Jaromír Funke, Abstrakce, 1928–1929

<http://www.nga.gov/exhibitions/2007/foto/fullscreen/231-019.shtm>

Obr. č. 71 František Muzika, Keř v modré, 1948

<http://www.galeriemoderna.cz/cz/paint.php?paint=857&collection=61>

Obr. č. 72 Laterna MAGIKA, představení Graffiti

<http://www.laterna.cz/repertoar/graffiti/>

Obr. Č. 55 Kristýna Kuklíková, Zátíší I. , 2010

Archiv Kristýna Kuklíková

Obr. Č. 56 Kristýna Kuklíková, Zátíší II. , 2010

Archiv Kristýna Kuklíková

Obr. Č. 57 Kristýna Kuklíková, Zátíší III. , 2010

